

8. MODUL

„MOST ELINDULOK, S TE ADD MAGAD NEKEM, JÖVŐM”

E modul célja kettős. Egyrészt az alapvető munkavállalói és életpálya-építési modulok befejezését tartalmazza (az első részmodul), másrészt az egész dobbantós tanév lezárásához ad ötleteket (2–4. részmodul).

Az első részmodul célja, hogy a diákok áttekinthessék az életpálya-építés során meghozott és még meghozandó döntések sorát, az erre az időpontra már körvonalazott célokat egyértelműen megfogalmazzák maguknak, és teret biztosítson a célokhoz illeszkedő, konkrét cselekvési tervek kidolgozásához.

Ez a részmodul várhatóan még a folyamatos munkahelyi tevékenységek időszakára esik, két alkalommal heti három tanórányi időt biztosítva e cél megvalósítására. Amennyiben akkor nem jut rá idő, akkor mindenképpen legkésőbb az utolsó hét első napjaiban elvégzendő. Ha lehet, akkor ne egy nap teljes programja legyen az első részmodul, hanem inkább két, egymást követő két napon 3-3 tanórában történjen a felolgozás.

A fennmaradó három részmodulban történik a Dobbantó program lezárása. Ezen belül a 2. részmodul alapvető célja a portfólióban összegyűlt anyag áttekintése, az anyagok rendszerezése és azok alapján reflektálás a tanulási folyamatra. A 2. részmodul azt is lehetővé teszi, hogy a diákok önbecsülésüket megerősíthessék legjobban sikerült munkáik kiemelésével, bemutatásával. A korábbi, első részmodulban körvonalazott fejlődési terveiket megosztják egymással.

A harmadik részmodul során a diákok áttekinthetik az elmúlt tanév sorsfordító és humoros pillanatait, és kreatív tevékenységekkel jelenítik meg azokat (pl. meg-

szerkesztik az iskolaújság különkiadását). Megtervezik az utolsó nap eseményeit.

A harmadik részmodulban kerül sor a levélírára is, amelynek célja, hogy minden diák minden diáktól kapjon búcsúzóul egy mondatot vagy képet. Az utolsó előtti nap programjához ad javaslatokat.

A negyedik részmodul során történik meg a tényleges búcsúzás egymástól, a közeljövő, nyári tervek megosztása egymással. A csoport hangulatának megfelelően lehet komolyabb vagy vidámabb formát választani a búcsúzáshoz, ünnepélyes alkalmat vagy bulit szervezni a diákoknak (ideális esetben ők maguk szervezhetik meg az egészet, hiszen számos, ehhez szükséges kompetenciájuk fejlődött a tanév során). A részmodul tevékenységei mindenképpen az utolsó nap programját adják. Elsősorban ötletadásként szánjuk.

A modul 2., 3. és 4. részmodulja az utolsó hét programjához ad ötleteket, amelyből a második részmodul tevékenységei mindenképpen elvégzendőek az egyéni fejlődés áttekintésének összegzéseként. A 3. és 4. részmodul tevékenységei pedig inkább ötletadók, hogy minként lehet különböző hangsúlyokkal zárni a tanévet.

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A MODULBA TARTOZÓ RÉSZMODULOKRÓL, ILLETVE AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEKRŐL

	Részmodul címe	Részmodul óraszám	A részmodulhoz tartozó segédletek
1. részmodul	Útvonaltervező	6	1. melléklet: Hétköznapi döntési helyzetek – kártyák
			2. melléklet: Útmutató a jó döntéshez – feladatlap
			3. melléklet: A döntés lépései – információs lap
			4. melléklet: Fogalomtérkép – példa
			5. melléklet: Döntésfa – információs lap
			6. melléklet: Tanulás vagy munkavállalás? – feladatlap
			7. melléklet: Családnevek – kártyák
			8. melléklet: A céljaim és én – feladatlap
			9. melléklet: Tanulás – hogyan tovább? – feladatlap
			10. melléklet: Munkavállalás – hogyan tovább? – feladatlap
			11. melléklet: Szemezgetés – feladatlap
			12. melléklet: A portfólióm elemei – feladatlap
2. részmodul	Így dobbantottunk	5	1. melléklet: Az önbizalom háromlábú széke – feladatlap
			2. melléklet: A kompetencia körei.ppt – digitális melléklet CD-n
			3. melléklet: A kompetencia körei – feladatlap
3. részmodul	A mi sztorink	5	1. melléklet: Terv – feladatlap
			2. melléklet: Toborozzunk a Dobbantóba!
4. részmodul	Zár-óra	5	–

1. RÉSZMODUL

ÚTVONALTERVEZŐ

A részmodul áttekinti és összegzi az életpálya-építés és tervezés során a portfólióba gyűjtött anyagokat. A döntéshozatali folyamat általános alapelveinek azonosítása után mindezt egy saját portfólió összeállítása kapcsán gyakorolják is a diákok, miután az életpálya-építésben szerepet játszó mozzanatok összefoglalására sor kerül. Az áttekintés során a továbbtanulást vagy a munkába állást alátámasztó dokumentumokat újra mérlegelik, és a megfogalmazott célhoz vezető alternatív útvonalak azonosítása és kiválasztása történik meg. A célt leginkább szolgáló portfólióelemeket is azonosítják a diákok csoportos, majd egyéni feladat keretében.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- Döntési folyamat algoritmus
- Önismeret
- Lényegkiemelés
- Változáshoz való alkalmazkodás
- Cselekvési terv készítése

IDŐIGÉNY

- 6 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Az életpálya-építésben szerepet játszó elemek összefoglalása és tudatosítása révén hozzájárul annak felismeréséhez, hogy az életpálya a döntések sorozatából áll, s a döntések meghozatala az egyén felelőssége.

A döntések algoritmusának megismerésével hozzájárul annak felismeréséhez, hogy a döntés és terv a megvalósítást jelentő cselekvés nélkül önmagában nem elégséges.

A lényegkiemelés gyakorlásával hozzájárul annak felismeréséhez, hogy a cél és a döntés következményeinek függvényében más információk válhatnak lényegessé az adott helyzetben.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Ha a részmodul jellemző időpontját nézzük, akkor ez a részmodul 2 x 3 órában a folyamatos munkahelyi gyakorlat utolsó két hetében zajlik. Amennyiben akkor nem jut rá idő, akkor mindenképpen legkésőbb az utolsó hét első napjaiban elvégezendő, ha lehet, akkor ne egy nap teljes programja legyen az első részmodul, hanem inkább két, egymást követő napon 3-3- tanórán történjen a feldolgozás.

A részmodulban a döntéshozatal már egyszer taglalt modelljének átisméltése és alkalmazása történik.

Vannak igen könnyű döntések, mint pl. az, hogy ma milyen ruhát vegyek fel, vagy az azonos árkategóriájú áruk közül mit vegyek meg a boltban. Kényelmetlenebbé válik azonban a döntés, ha egy olyan választást kell tenni, mely esetén a döntésnek fontos következményei vannak. Ilyen pl. a pályaválasztás, szakmaválasztás vagy

a nagy pénzösszegeket érintő döntések (pl. ház-, autóvásárlás). Akármilyen döntésről is legyen szó, fontos, hogy elégedettek legyünk az eredménnyel, az elégedettséghez pedig elsősorban az olyan döntéshozatal vezet, mely valamilyen eljárás, lépéssor figyelembevételével történik. Bár a döntések gyakran nem racionális alapon történnek, mégis érdemes végiggondolni az ésszerű döntéshozatal folyamatának lépéseit. A legismertebb lépéssor az ésszerű döntéshozatal folyamatában a következő:

1. az alternatívák meghatározása;
2. mindegyik alternatíva előnyének és hátrányának megfogalmazása (veszteségek és jutalmak, valamint a következmények figyelembevétele);
3. egy lehetőség kiválasztása;
4. az alternatíva megvalósítása.

A kutatások azt sugallják, hogy a jó döntéshozók képesek a különböző választási lehetőségeket figyelembe venni, az előnyöket és hátrányokat mérlegelni, azokat rangsorolni. Amikor ez megtörtént, a jó döntéshozatali készséggel rendelkező személy kiválasztja a látszólag legmegfelelőbb lehetőséget, elköteleződik mellette (felelősséget vállal érte) és végrehajtja. Természetesen még a legjobb döntéshozók is tévednek időnként a jónak látszó alternatíva kiválasztásában. Azt azonban egyértelműen alátámasztják a vizsgálatok, hogy sokkal hatékonyabbak azok a döntéshozók, akik valamilyen lépéssorral (heurisztikával), szervezett módon közelítik meg a kiválasztás és elköteleződés folyamatát. Ők ugyanis elkerülik azokat a hibalehetőségeket, amelyek bizonyos embereknél abból fakadnak, hogy túl sokáig merengenek el és rágódnak az egyes alternatívákon, miközben teljesen elbizonytalanodnak. Elkerülik azonban azt a veszélyt is, hogy teljesen mellőzzék a lehetőségek és az előnyök/hátrányok figyelembevételét, és az impulzív szertelenség állapotában hibát hibára halmozzanak.

Forrás

CARTLEDGE, G. – MILBURN, J. (1983): *Teaching social skills to children*. Pergamon Press, New York
 GOLDSTEIN, A. P. (1998): *The prepare curriculum*. Pergamon Press, New York
 GUERRA, N. G. – MOORE, A. – SLABY, R. G. (1995): *Viewpoints. A guide to conflict resolution and decision making for adolescents*. Research Press, Champaign, Illinois
 MICHELSON, L. – SUGAI, P. – WOOD, P. – KAZDIN, A. (1983): *Social skills assessment and training with children*. Plenum Press, New York

A részmodul végére többféle portfólió összeválogatására van lehetőség – szükséglettől és igénytől függően. Alapvetően kétféle döntés születhet: 1. a **munkavállalás** mellett dönt a diák, vagy 2. a **továbbtanulás** mellett dönt a diák. Mindét esetben két további aleset lehetséges: a) **másoknak szánt** információk vagy b) a **diák önmaga** számára fontos információk.

1. a) **Ha a munkavállalás elkezdése** mellett dönt a diák, akkor olyan munkák összeválogatása célszerű, amelyek bizonyítják a **munkáltató számára**, hogy a megpályázni kívánt területen:

- a diáknak már van valami élménye, tapasztalata;
- a diák érdeklődik a terület iránt, alaptájékozottsággal rendelkezik;
- a diák rendelkezik a munkavállalás szempontjából kiemelten fontos tulajdonságokkal pl. megbízhatóság, precizitás, kezdeményezőkézség, felelősségteljeség, együttműködési készség.

1. b) **Ha a munkavállalás elkezdése** mellett dönt, akár a közeljövőben, akár távlatilag, akkor a **diák önmaga számára** fontosnak tarthatja az olyan információk összegyűjtését, amelyek segítik őt a munkahelykeresésben, állásszerzésben. Például:

- FIT pontok címe, elérhetősége;
- a területileg illetékes munkaügyi központ címe és elérhetősége;
- a munkaszerződéssel kapcsolatos alapismeretek;
- a járulékokkal kapcsolatos alapismeretek;
- az állásinterjú és a telefonos bejelentkezés szabályai;
- önéletrajzi minták.

2. a) Ha a **továbbtanulás** mellett köteleződik el a diák, akkor olyan munkák összegyűjtése válhat fontossá **jövőbeni iskolája** számára, amelyben a diák bizonyágot tett

- a jó színvonalú önálló ismeretszerzésről;
- a lényegkiemelésről;
- a hatékony problémamegoldás képességéről;
- az alap kultúrtechnikákhoz kapcsolódó kompetenciákról.
- a társas kompetenciák fejlettségét bemutató produktumokról.

Amennyiben a szakképzés területén működik az iskola, úgy az iskolában oktatott és a diák által megpályázott szakmacsoporttal kapcsolatos:

- érdeklődés;
- ismeretek és tájékozottság;
- munkahelyi megfigyelések és munkatapasztalat.

2. b) Ha a **továbbtanulás** távlati céljait nézzük, azaz az egész életen át tartó tanulás és a munkaerő-piaci változásokhoz történő rugalmas alkalmazkodás jegyében meghozandó döntéseket is számításba vesszük,

akkor a **diák számára** fontosak lehetnek a következő területekre vonatkozó információk:

- az érdeklődés kérdőívek;
- a személyes preferenciákkal kapcsolatos felmérések;
- tudatosított értékek;
- az egyes szociális kompetenciák jelentette erős oldalak és fejlesztendő területek.

A portfóliók osztályozása másfajta szempontból, a cél szempontjából is megtörténhet. Ha az egyénnek akarunk visszajelzést adni arról, hogy mennyit fejlődött, akkor az első munkák és a legjobban sikerült munkák párhuzamba állítása a célszerű. Ha viszont az a kérdés, hogy az adott területen/kompetenciában éppen hol tart az egyén – és nyílt vagy rejtett célunk az önértékelés növelése –, akkor a legsikerültebb munka vagy termék kiválasztása a fontos. A jelen programban, vélhetőleg a legtöbb diáknak inkább az utóbbira van szüksége, de ez mindig csak az adott diák és az adott helyzet függvényében dönthető el.

Forrás

FALUS IVÁN – KIMMEL MAGDOLNA (2009): *A portfólió*. Gondolat Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

1. FOGLALKOZÁS

Hogyan tovább?

A napra történő ráhangolódás mellett a döntéshozatal algoritmusával történő ismerkedés egy példán keresztül.

Időigény

2 x 45 perc

Eszközök

- Számítógép
- Projektor

10 perc **NAPNYITÓ**

A választott jégtörő játék függvénye.

Cél

A „megérkezés” támogatása.

Forrás

Jégtörő játékok gyűjteménye: Játékgyűjtemény. Dobbantó Diáktámogató füzetek 3.

A feladat menete

A kiválasztott jégtörő gyakorlatnak megfelelően.

80 perc **AZ ÉREM KÉT OLDALA**

A döntéshozatal lépéseinek gyakorlása hétköznapi helyzetekben.

Cél

Előnyös és hátrányos oldalak mérlegelésének megtanulása, a gyors, hatékony és intelligens döntéshozatal készségének elsajátítása.

Forrás

1. *melléklet*: Hétköznapi döntési helyzetek – kártyák
2. *melléklet*: Útmutató a jó döntéshez – feladatlap
3. *melléklet*: A döntés lépései – információs lap

A feladat menete

1. A feladatra történő ráhangolásként a következőket mondhatjuk: „Ma arról beszélgetünk, hogy lehet jól dönteni. Állandóan kell olyan egyszerű döntéseket hoznunk, hogy milyen ruhát vegyünk fel ma, vagy mit együnk ebédre, kirándulni menjek a hétvégén, vagy

maradjak inkább otthon? Ezek olyan dolgok, amelyek esetén talán nem is olyan nehéz dönteni, de vannak nehéz döntések is. Ilyen pl., hogy milyen munkahelyre akarsz majd menni, milyen szakmát akarsz választani, de az sem könnyű, hogy meghívja-e valakit randevúra vagy sem. Azt hiszem, ezekben a kérdésekben kicsit nehezebb a döntés."

2. Az alábbi gondolatsort kivetítjük, vagy felvázoljuk csomagolópapírra, táblára, a 3. melléklet ábrája szerint.

Pl. a szüleid megkérnek, hogy vidd el az öcsédet magaddal, amikor a barátodhoz mész. Tulajdonképpen nem akarsz magaddal vinni. Nehéz döntés előtt állsz.

- Választási lehetőségeid vannak:
  - I. Elviszed magaddal az öcsédet.
  - II. Nem viszed magaddal.
  - III. Nem mész el a barátodhoz.

4. Ha nem vagy képes dönteni, sokáig halogatsz a döntést, vagy hebehurgyán kapkodsz, akkor...

- Kimaradhatsz jó lehetőségekből.
- Mások nem bíznak meg benned.
- Elvesztegeted az idődet.
- Elégedetlen leszel önmagaddal.
- Végül mások döntenek helyetted!

5. Alkossanak párokat a diákok!

6. A példa történeteket úgy ossza ki a pedagógus, hogy 1-1 történet ismételtel megjelenjen a csoportoknál (például megadja, hogy milyen betűjelű történetekkel foglalkozzon a háromfős csoport).

7. A pároknak kiosztott történetekkel, a Hétköznapi döntési helyzetekkel kapcsolatban hozzanak döntéseket. Használják fel az Útmutató a jó döntéshez feladatlapon található lépéseket ehhez! A pár egy-egy tagja más-más történet megoldását írja le. Azaz minden diáknak lesz egy kitöltött feladatlapja.

Alternatívák, lehetőségek	Jó oldalak (előnyök)	Rossz oldalak (hátrányok)
Elviszed magaddal az öcsédet.	A szüleid elégedettek lesznek.	Te nem fogod annyira élvezni a barátoddal az együttlétet, mert egy csomó tevékenységet nem csinálhattok a kistestvér miatt, és nem beszélhettek bizonyos dolgokról.
Nem viszed magaddal.		Roszzul érezheted magad, mert úgy érzed, a szüleid csalódtak benned, és neheztelni fognak, a testvéred pedig azt hiszi, nem szereted őt.
Nem mész el a barátodhoz.		Roszzul érzed magad a barátod nélkül.

- A lehetőségek jó és rossz oldalai:
  - Választásod: az esélyek mérlegelésekor úgy láttad, hogy csak rossz neked, ha nem mész el a barátodhoz, és csak kicsit lehet rossz, ha az öcséddel mész el a barátodhoz.
  - Cselekvésed: elmész a barátodhoz az öcséddel.
3. Ha alkalmazol egy ilyen lépéssort a döntésedhez, akkor ez a következő előnyökkel jár számodra:
- Könnyen csökkenteni tudod azt a feszültséget, ami egy döntés halogatása miatt eluralkodik rajtad.
  - Hatékonyabbá válsz a baráti kapcsolatokban.
  - Növekszik az esélye annak, hogy véleményedet tiszteletben tartják mások.

8. A csoportvezető nyújtson segítséget a csoportok között járkálva az egyes lépések kitöltésénél. Ez a különösen nehéz feladatok közé tartozik.

9. A megbeszélés során a következőket érdemes megvalósítani:

- Két azonos történetet feldolgozó csoport képviselője mondja el az osztály nyilvánossága előtt, hogy milyen választ adtak a döntéshozatal lépéseire.
- Kérdezzük meg, melyik lépés kidolgozása volt a legnehezebb.
- Melyik volt a legkönnyebb?
- El tudják-e képzelni, hogy a mindennapjaikban ebből valamit alkalmaznak?

- Mit gondolnak, hogyan alkalmazható ez a lépés-sor a szakmaválasztással kapcsolatos döntés kialakításánál?

Megbeszélés/Értékelés

A 2. melléklet: Útmutató a jó döntéshez – feladatlap kerüljön a portfólióba!

2. FOGLALKOZÁS

Dobbantós döntések

A Dobbantó program során, már korábban el kellett köteleződni a továbbtanulás vagy a munkába állás mellett, most azonban lehetőség adódik a döntések mérlegelésében szerepet játszó tényezők számbavételére fogalomtérkép készítése révén. A foglalkozás során lehetőség nyílik arra, hogy vagy a korábban tanult alternatívák vizsgálatával újra megnézhessék a diákok saját döntésüket, vagy egy nagyobb ívű átfogó képet kapjanak a döntési folyamatról a döntésfa segítségével.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép
- Tábla és kréta

Cél

A jövőt meghatározó döntéseket befolyásoló ismeretek és információk számbavétele, a döntési folyamat lépéseinek tudatosítása.

Forrás

4. melléklet: Fogalomtérkép – példa

5. melléklet: Döntésfa – információs lap

6. melléklet: Tanulás vagy munkavállalás? – feladatlap

A feladat menete

1. Foglalkozunk össze a diákok számára, hogy a Dobbantós tanév végén, immár nemcsak abban kellett dönteni, hogy továbbtanulás vagy a munka világába történő bekapcsolódás lesz-e a cél, és mi legyen az a szakma vagy szakmák, amelyekben el szeretnének helyezkedni/képzettséget szeretnének szerezni, hanem azt is el kell dönteni, hogy mindezt hogyan valósítják meg.
2. A táblán dolgozva készítsünk közös fogalomtérképet arról, hogy milyen szempontokat kellett eddig figyelembe venni, milyen információkat kellett ehhez beszerezni! (Ehhez segítségképpen egy példa fogalomtérkép található a 4. mellékletben.)
3. Nézzük végig közösen a 5. mellékletben rajzolt döntési fát! Ellenőrizték a diákok, hogy minden ponthoz van-e kellő információjuk, azaz tudnak-e választ adni a kérdésekre. Szövegesen is vegyük végig:
  - Van olyan szakma, ami jól illeszkedik képességeimhez, adottságaimhoz, érdeklődésemhez, az általam kedvelt munkakörülmények és jellemző időbeosztás is megfelel, és még kereslet is van a munkaerőpiacon?

- A munkaerő-piaci kereslet a lakhelyemmel egybeesik vagy lakhelyet kell-e majd változtatni? Ez módosítja-e az elképzeléseimet arról, hogy milyen szakmát szeretnék tanulni?
  - Mi az előfeltétele, hogy képzettséget szerezzek a szakmához? Rendelkezem-e ezekkel az előfeltételekkel?
  - Milyen iskolatípusban és képzéstípusban szerezhető meg a képzettség? Van közöttük olyan, amely a képességeimhez és a lehetőségeimhez igazítható? Itt beszéljünk arról is, hogy vannak olyan képzéstípusok (pl. esti és levelező képzés), ahol a diák (főleg, ha 18. életévét betöltötte) közben dolgozhat. Ilyenkor olyan munkahelyet kell találni, amely támogatja a továbbtanulást.
  - Az általam kívánt képzettség megszerezhető-e a lakhelyemhez közeli iskolában? Ha távolabb van, megoldható, hogy elérhető legyen számomra (pl. kollégium)?
4. Minden kérdés után hagyjunk egy kis szünetet, és adjunk lehetőséget arra, hogy egyénileg is elgondolkodjanak és kérdéseket tegyenek fel a diákok. A diákok tegyenek csillagot azokhoz a pontokhoz, ahol még hiányzik az információ!
5. A teljes csoportban a következő körkérdéseket fogalmazzuk meg:
- Volt-e olyan pont, ahol még hiányzik információ – s ha igen, melyik ez a pont?
  - A hiányzó információk ellenére el tudják-e dönteni, hogy a munkavállalás vagy a tanulás mellett szeretnének-e elköteleződni? A választ indokolják is!

Megbeszélés/Értékelés

Az 5. melléklet: Döntésfa – információs lap vagy a 6. melléklet: Tanulás vagy munkavállalás? – feladatlap kerüljön a portfólióba!

Változatok

Ha a Döntésfa alkalmazását túlságosan nehéznek találjuk, akkor helyette a fogalomtérkép után (a 3. pontot követően) alkalmazhatjuk a 6. melléklet feladatlapot, amelyben a korábbi foglalkozáson megismert gondolatmenetet gyakorolhatják a diákok a Tanulás vagy Munkavállalás közötti döntés végiggondolásához. (A feladatlapon mindkét változathoz 2-2 lehetőséget tüntettünk fel – de rugalmasan át lehet csoportosítani. Ugyanakkor fontos, hogy MIND A KÉT változathoz legyenek alternatívák.) Ebben az esetben hagyjunk időt egy olyan teljes csoportos megbeszélés során arra, hogy egy-egy mondatban indokolják a diákok, miért döntenek egyik vagy másik lehetőség mellett!

3. FOGLALKOZÁS

Útirány

Az előző foglalkozások a döntésekről szóltak általában, majd a tanulás vs. munkavállalás kérdésének körüljárását tették lehetővé. Ez a foglalkozás a diák önmagáról szerzett ismereteit összegezi, rávetítve azt a korábbi döntéseire, azzal a céllal, hogy segítsen egy cselekvési tervet megfogalmazni.

Időigény

2 x 45 perc

Eszközök

- Papír
- Írószer

10 perc CSALÁDUNK – NAPNYITÓ

Közös vonások, jellemzők találása és kiemelése.

Cél

A „megérkezés” támogatása, másokkal közös jellemzők, erősségek azonosítása, ráhangolás a napi munkára.

Forrás

Jégtörő játékok gyűjteménye: Játékgyűjtemény. Dobbantó Diáktámogató füzetek 3.

7. melléklet: Családnevek – kártyák

A feladat menete

1. Vágjuk ki a családneveket, és annyit hagyjunk, hogy 3-4 fős csoportok alakulhassanak az azonos családnevet húzó diákokból.
2. Minden diák húzzon egy kártyát – az azonos családnevet húzók alkotnak egy csoportot.
3. A csoport tagjai öt percet kapnak arra, hogy azonosítsák azokat a tulajdonságaikat, amelyekben a „család” tagjai mindannyian jók (de legalább átlagosak).
4. Az idő leteltével mutatkozzanak be a családok közös jellemzőik alapján.

30-40 perc CÉLJAIM ÉS ÉN

Fogalomtérkép készítése önmaga preferenciáiról, érdeklődéséről, erősségeiről és fejlesztendő területeiről.

Cél

Saját jellemző tulajdonságai (képességei és preferenciái) és a választott szakmák közötti összeillesztés tudatosítása, a változás lehetséges irányainak tudatosítása.

Forrás

8. melléklet: A céljaim és én – feladatlap

A diákok saját portfóliói

A feladat menete

1. Készítsenek a diákok fogalomtérképet érdeklődéseikről, erősségeikről és fejlesztendő területeikről!
2. Ehhez ötletként adhatjuk a 8. mellékletet, de a diákok készíthetnek saját fogalomtérképet is!
3. Amikor a „kalapáccsal” jelzett (lila) döntéshez érnek, hívjuk fel a figyelmet, hogy mielőtt beírnák, milyen szakmában próbálnak elhelyezkedni, képzettséget szerezni, ellenőrizzék, hogy a többi szemponthoz írt jellemzőkhöz illeszkedik-e!
4. A fogalomtérkép elkészülésekor válasszanak a diákok társat, akivel kölcsönösen visszajelzést adnak egymásnak.
5. A teljes csoportos megbeszéléskor térjünk ki arra, hogy vajon miért szerepelnek az egyes szempontok. Emeljük ki, hogy az érdeklődés, a kedvelt tevékenységek és helyek azonosítása olyan rugalmasságot biztosít, amit nemcsak ebben a döntésben kamatoztathatnak, hanem a későbbiekben, amikor különböző okok miatt pályamódosításra van szükség, akkor hozzásegít a tudatos, jobb választáshoz és döntéshez.

Megbeszélés/Értékelés

A 8. melléklet: A céljaim és én – feladatlap vagy a szabadon elkészült fogalomtérkép kerüljön a portfólióba!

40-50 perc **CÉLOK ÉS TERVEK**

A kitűzött célok függvényében (tanulás versus munkába állás) a jövőbeni tervek és cselekvések végiggondolása feladatlap segítségével.

Cél

A döntési folyamatban korábban az alternatívák mérlegelése és a választás volt a hangsúlyos, itt már a választást követő terv készítése, a különböző helyzetekre történő felkészülés – a helyzetekhez illeszkedő cselekvési lehetőségek tudatosítása.

Forrás

9. melléklet: Tanulás – hogyan tovább? – feladatlap

10. melléklet: Munkavállalás – hogyan tovább? – feladatlap

A feladat menete

1. Vegyük elő az előző foglalkozás során használt döntésfát, és adjunk lehetőséget a hiányzó információk

pótlólagos beszerzésére! Ha nem alkalmaztuk a döntésfát, akkor ez a lépés elhagyható.

2. Alakítsunk 3-4 fős homogén csoportokat aszerint, hogy a továbbtanulás vagy a munkavállalás mellett döntöttek a diákok!
3. Minden diáknak adjunk egy-egy feladatlapot a terveinek megfelelően (9. és 10. melléklet). Saját csoportjaikban beszéljék meg a kérdéseket a diákok, és ha olyan kérdést találnak, amelyre nem tudnak válaszolni, a pedagógus segítségét kérhetik, vagy az internet-hozzáféréssel rendelkező számítógépet használhatják a hiányzó információk beszerzéséhez.
4. Teljes körös megbeszélés során beszéljük meg a feladatlapok 4-7. kérdéseit:
  - Amit tenni tud nehézségek esetén. Mit tesz, ha nem válaszolnak a jelentkezésére?
  - Mit tesz, ha nem tudja megszerezni az előfeltételt? Mit tesz, ha elutasítják?
  - Mit tesz, ha nehézségei vannak a képzettség megszerzésében? Mikor kell jelentkezni a munkaügyi központban?
  - Mit tesz, ha sikerül/nem sikerül megszereznie a képzettséget? Mit kell tenni az egészségügyi biztosítása megmaradása érdekében?

Megbeszélés/Értékelés

A 9. melléklet: Tanulás – hogyan tovább? – feladatlap vagy a 10. melléklet: Munkavállalás – hogyan tovább? – feladatlap kerüljön a portfólióba.

Változatok

Amennyiben marad még idő, mert a diákok hamarabb elkészülnek, érdemes a következő feladatot is elvégezni, mert ez egyben ráhangolást is jelent a következő foglalkozásra.

25 perc **SZEMEZGETÉS**

Saját portfólió áttekintése révén, csoportfeladat keretében azoknak a munkáknak az azonosítása, amelyek leginkább megfelelnek annak, hogy a) meggyőzzék az iskolát a diák felvételéről, b) a munkáltatót a diák alkalmazásáról, c) visszajelzést adjon a diáknak saját fejlődéséről.

Cél

Lényegkiemelés megadott szempontok mentén, a többféle nézőpont egyeztetésének gyakorlása.

Forrás

11. melléklet: Szemezgetés – feladatlap

A feladat menete

1. Megtartva az előző feladat csoportjait, a csoportok ötletbörze segítségével azonosítsák, hogy a portfólió mely anyagai lennének alkalmasak arra, hogy az új iskolát meggyőzzék arról, őt válasszák diáknak, illetve a munkáltatót arról, hogy őt alkalmazza. Vajon milyen anyagot javasolnának összeválogatni ahhoz, hogy a diáknak adjon visszajelzést? A munkát segíti a 11. melléklet feladatlapja.
2. Hívjuk fel a diákok figyelmét, hogy a feladatlap a következő, Útravaló c. feladatnál is segítségünkre lehet!

Megbeszélés/Értékelés

A 11. melléklet: Szemeztetés – feladatlap kerüljön a portfólióba!

Változatok

A feladat átvihető a következő foglalkozásra is ráhangoló feladatként.

4. FOGLALKOZÁS**Útravaló**

A céloknek megfelelő portfólió/k elemeinek kiválogatása.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Öntapadós post-it lapok – háromféle színben
- Dosszié vagy genotherm (diákonként 2 db)

Cél

A továbbiakban felhasználható produktumok azonosítása, fontos információkat tartalmazó lapok gyűjtése.

Forrás

12. melléklet: A portfólióm elemei – feladatlap

A diákok saját portfóliói

A feladat menete

1. Vázoljuk fel a diákoknak a lehetséges portfóliótípusokat (erről részletesebben a részmodul bevezetőjében olvashat):
  - Munkába álláskor – a munkáltatónak szóló anyagok, amelyek arról győzik meg a munkáltatót, hogy téged alkalmazzon.
  - Munkába álláskor a diáknak szóló információk – általában véve a munkavállalással kapcsolatos információk (de ezt azok is hasznosnak tarthatják, akik majd csak a távolabbi jövőben kívánnak munkát vállalni).
  - Továbbtanuláskor az iskolának szóló információk, amelyekkel bemutatja a diák az erősségeit.
  - Továbbtanuláskor a diáknak szóló információk pl. érdeklődés kérdőívek és a személyes preferenciákkal kapcsolatos felmérések adatai, a fontosnak tartott értékek, az egyes társas kompetenciák jelentette erős oldalak és fejlesztendő területek azonosítása (de ezeket azok a diákok is hasznosnak tarthatják, akik majd csak a távolabbi jövőben kívánnak esetleg továbbtanulni).
3. Minden diáknak adjunk egy feladatlapot és adjunk post-it lapokat.
4. A „portfólió-virág” (12. melléklet) azon szirmait színezzék ki a tanulók, amilyen portfóliókat összeállítanak maguknak. (Tehát nem arról van szó, hogy mindenki négy portfóliót állít össze!!!) Amennyiben nincs mód arra, hogy rögtön ki is vegyék az anyagot, úgy adjunk post-it lapokat a diákoknak, amikkel

megjelölhetik az egyes típusú portfóliókhoz tartozó lapokat. Ebben az esetben a feladatlap „portfólió-virág” szirmok kiszínezésére választott szín egyezzen annak a post-it cédulának a színével, amit a portfólióhoz tartozó anyagok megjelölésére használnál a tanuló!

4. Ha mód van rá, akkor a saját portfólió dossziéba/genothermbe rendezett anyagra kerüljön rá egy címlap vagy a dossziéra a név.

Megbeszélés/Értékelés

A 12. melléklet: A portfólióm elemei – feladatlap kerüljön a portfólióba!

A részmodulban

Ráhangolást szolgáló feladatok:

- Az érem két oldala
- Családunk – napnyitó

Elsajátítást támogató feladatok:

- Az érem két oldala
- Dobbantós döntések
- Célok és tervek

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:

- Az érem két oldala
- Dobbantós döntések
- Céljaim és én
- Célok és tervek
- Útravaló

ÉRTÉKELÉS

A portfólióba kerülnek:

2. melléklet: Útmutató a jó döntéshez – feladatlap
5. melléklet: Döntésfa – információs lap vagy a
6. melléklet: Tanulás vagy munkavállalás? – feladatlap
8. melléklet: A céljaim és én – feladatlap vagy a szabadon elkészült fogalomtérkép
9. melléklet: Tanulás – hogyan tovább? – feladatlap vagy a
10. melléklet: Munkavállalás – hogyan tovább? – feladatlap
11. melléklet: Szemezgetés – feladatlap
12. melléklet: A portfólióm elemei – feladatlap

FORRÁSOK

- CARTLEDGE, G. – MILBURN, J. (1983): *Teaching social skills to children*. Pergamon Press, New York
- FALUS IVÁN – KIMMEL MAGDOLNA (2009): *A portfólió*. Gondolat Kiadó, Budapest
- GOLDSTEIN, A. P. (1998): *The prepare curriculum*. Pergamon Press, New York
- GUERRA, N. G. – MOORE, A. – SLABY, R. G. (1995): *Viewpoints. A guide to conflict resolution and decision making for adolescents*, Research Press, Champaign, Illinois
- MICHELSON, L. – SUGAI, P. – WOOD, P. – KAZDIN, A. (1983): *Social skills assessment and training with children*. Plenum Press, New York

KÉPEK FORRÁSA

A 4., 5. és 8. melléklet ábráit dr. Katona Nóra készítette.

1. MELLÉKLET

Hétköznapi döntési helyzetek – kártyák

Előre kivágandó!

a) Három különböző osztálytárs hívott meg, hogy ülj mellé ebédeléskor, ő majd foglalja neked is a helyet. Ők nem kedvelik egymást, de Te mindegyiket kedveled, és nem szeretnéd egyiket sem megbántani. Kivel fogsz ebédelni? Adj nevet a szereplőknek!

b) Háromféleképpen tudsz pénzt keresni a nyári szünet alatt: 1. A szüleid heti 3000 Ft-ot adnak, ha elvégzel néhány házimunkát mindennap. 2. A szomszédok heti 4000 Ft-ot adnak, ha rendszeresen leszeded a fáról és felszeded a fák alól a kertjükben folyamatosan érő gyümölcsöt. 3. Egyik rokonod, aki egy zöldségesbolt vezetője, megengedi, hogy kisebb munkákat végezz ott, és a forgalomtól függően heti 2000–6000 Ft zsebpénzt ad neked. Mindhárom munka kb. ugyanannyi időt vesz igénybe. Melyiket fogod választani?

c) Tegnap keresztapádtól 3000 Ft-ot kaptál zsebpénzed kiegészítéseként. Az egyik barátodnak/barátnődnek hamarosan születésnapja lesz, és el kell döntened: vagy neki veszel ajándékot, vagy megveszed azt a pólót, ami 4500 Ft, de most 3000-ért árulják akciósan. Mit fogsz tenni?

d) Három olyan DVD van, amit nagyon szeretnél megvenni, de csak egyre van pénzed. Melyiket veszed meg?

e) A szüleid felajánlották, hogy elvisznek téged két általad kiválasztott barátoddal együtt egy napra a strandra (Aquaparkba). Három igazán jó és közeli barátod van. Egyiket sem akarsz megbántani. Melyik kettőt hívod meg?

f) A legjobb barátod egy pulóvert adott neked a születésnapodra. A barátod véleménye szerint a pulóver „baromi jó”, illetve „baro”, és neki is van egy ugyanolyan. Véleményed szerint viszont meglehetősen csúnya. Visszaviheted a blokk ellenében a boltba, és kicserélheted, ha ezt 2 napon belül megteszed. Mit fogsz tenni?

2. MELLÉKLET

Útmutató a jó döntéshez – feladatlap

A pároddal együtt dolgozva írd le az egyik történet lehetséges megoldásait! Mit tennél, ha Te lennél a főhős helyében?

1. Milyen választási lehetőségeid vannak?

a .....

b .....

c .....

d .....

2. A lehetőségek jó és rossz oldalai:

Alternatívák, lehetőségek	Jó oldalak (előnyök)	Rossz oldalak (hátrányok)

3. Választásod:

.....

4. Cselekvésed:

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

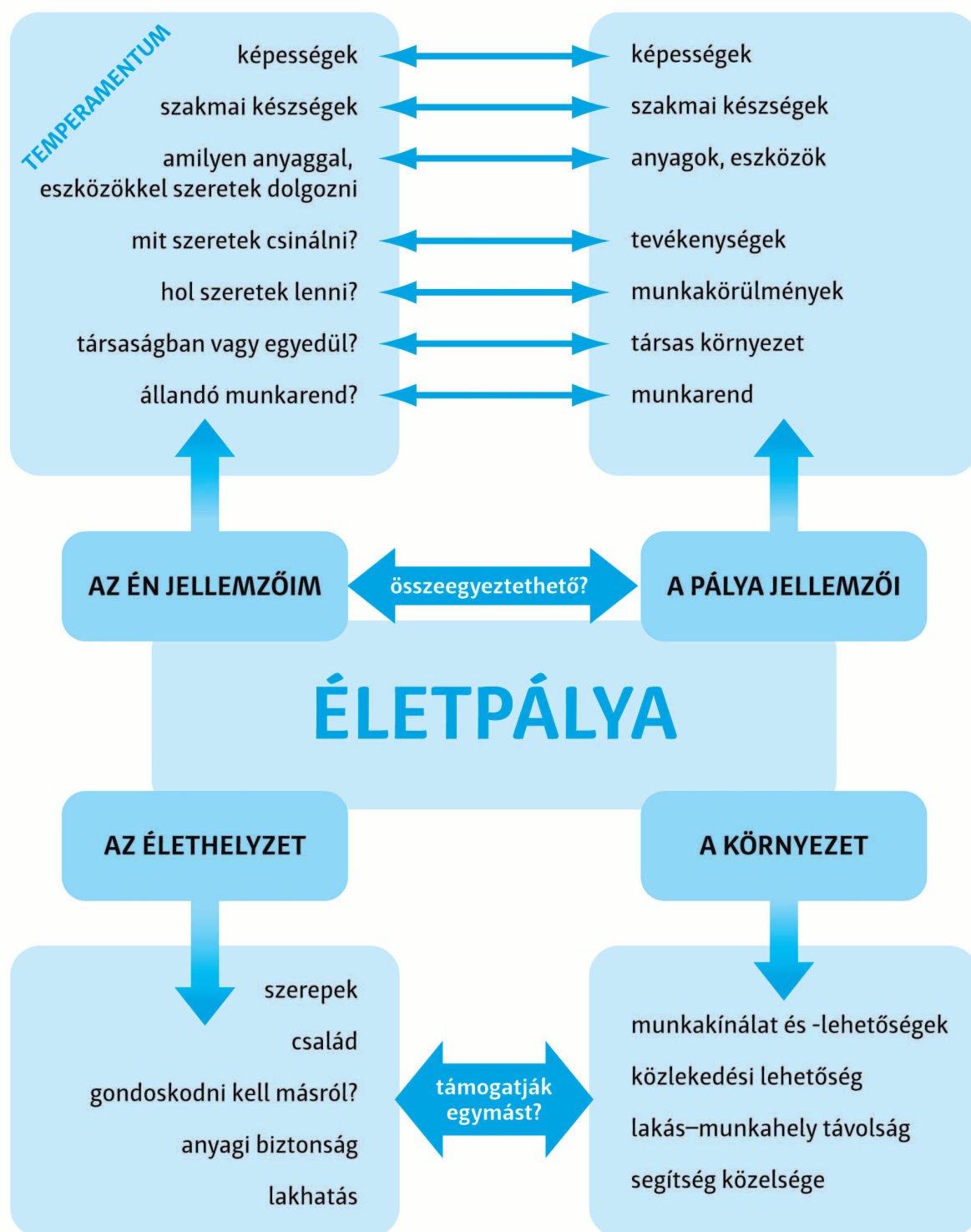
3. MELLÉKLET**A DÖNTÉS LÉPÉSEI – INFORMÁCIÓS LAP**

Alternatívák, lehetőségek	Jó oldalak (előnyök)	Rossz oldalak (hátrányok)
Elviszed magaddal az öcsédet.	A szüleid elégedettek lesznek	Te nem fogod annyira élvezni a barátoddal az együttlétet, mert egy csomó tevékenységet nem csinálhattok a kistestvér miatt, és nem beszélhetek bizonyos dolgokról.
Nem viszed magaddal.		Rosszul érezheted magad, mert úgy érzed, a szüleid csalódtak benned és neheztelni fognak, a testvéred pedig azt hiszi, nem szereted őt.
Nem mész el a barátodhoz.		Rosszul érzed magad a barátod nélkül.

4. MELLÉKLET

FOGALOMTÉRKÉP – PÉLDA

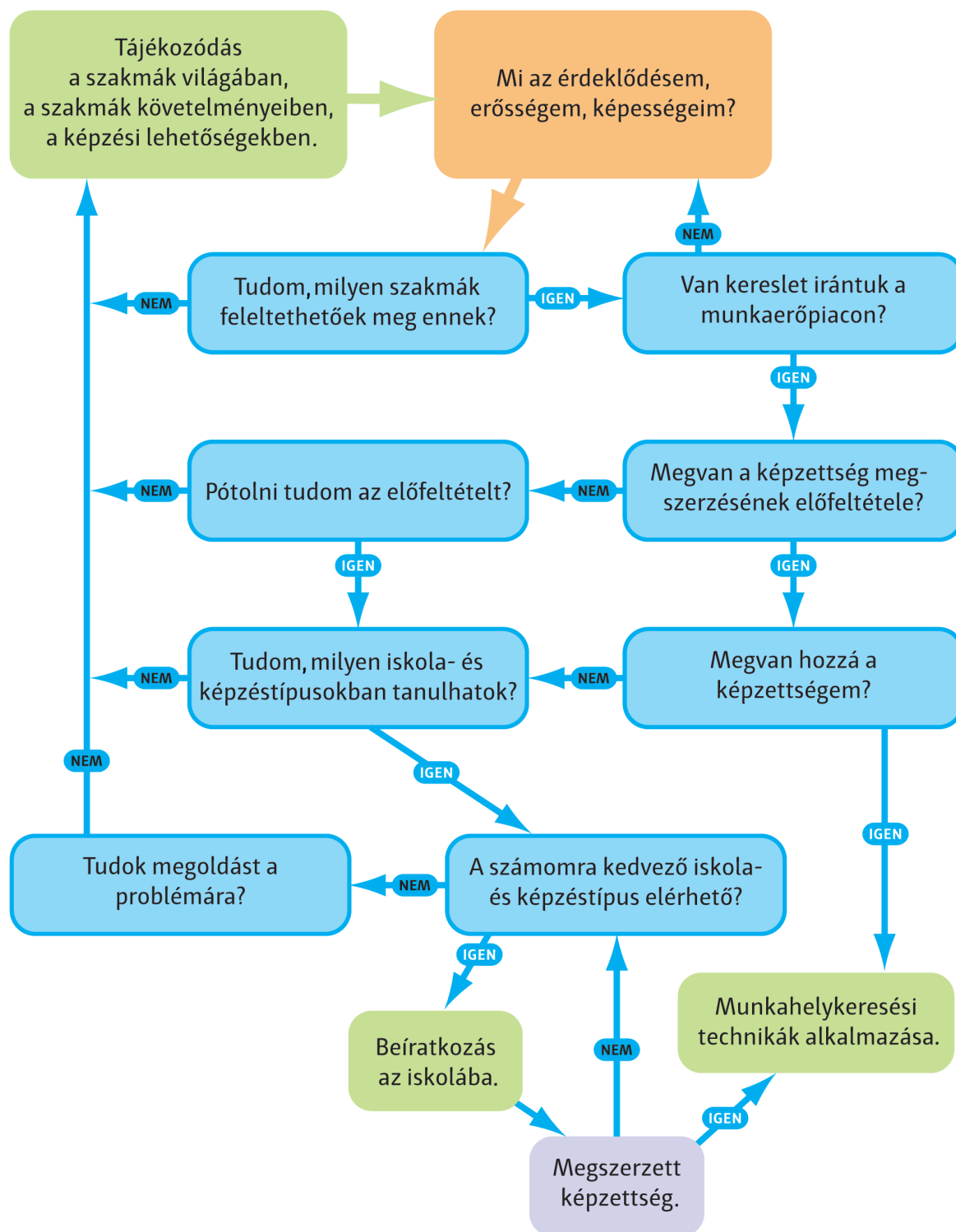

5. MELLÉKLET

Döntésfa – információs lap

Ez kerüljön a portfóliódba!

6. MELLÉKLET

Tanulás vagy munkavállalás? – feladatlap

1. Milyen választási lehetőségeid vannak?

Ha a tanulás mellett döntenél

a .....**b** .....

Ha a munkavállalás mellett döntenél

c .....**d** .....**2. A lehetőségek jó és rossz oldalai:**

Alternatívák, lehetőségek	Jó oldalak (előnyök)	Rossz oldalak (hátrányok)
a		
b		
c		
d		

3. Választásod:

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

7. MELLÉKLET

Családnevek – kártyák

Előre kivágandó!

SZABÓ	KATONA
SZABÓ	KATONA
SZABÓ	KATONA
SZABÓ	KATONA
KŐMŰVES	VINCELLÉR

KŐMŰVES**VINCELLÉR****KŐMŰVES****VINCELLÉR****KŐMŰVES****VINCELLÉR****SZAKÁCS****SZAKÁCS****SZAKÁCS****SZAKÁCS**

8. MELLÉKLET

A céljaim és én – feladatlap

Amiben még fejlődnöm kell

Erősségeim, jó vagyok benne

Érdekel

Kereslet van

Ezek a szakmák érdekelnek, itt próbálom elhelyezkedni

Jól érzem magam ilyen helyeken

Szívesen csinálom, csináltam

NÉV

Ez kerüljön a portfóliódba!

9. MELLÉKLET

Tanulás – hogyan tovább? – feladatlap

1. Milyen választási lehetőségeid vannak, milyen szakmákat szeretnél tanulni?

a .....

b .....

2. A lehetőségek mérlegelésekor az a) és b) lehetőséget is hagyd nyitva és gondold végig!

Szemponatok	a:	b: .....
1. A képzettség megszerzéséhez szükséges előfeltétel (8–10–12. osztály)		
2. Ez a rendelkezésre áll? Karikázd be a megfelelőt!	Igen/nem	Igen/nem
3. Ha nem, akkor szerinted meg fogod tudni szerezni?		
4. Ha nem, akkor melyik iskolában szeretnéd megszerezni az előfeltételt? (Az iskola neve és címe:)		
5. Hány éves a képzés?		
6. Milyen képzési formákban érhető el a képzés? (nappali, esti, levelező) Írd be és húzd alá azt a képzési formát, amiben részt szeretnél venni!		
7. Mely iskolákban folyik ilyen képzés? (Legalább két iskola nevét és címét írd ide!) Húzd alá azt, amelyiket szívesebben választod!		
8. A választott iskola előnyei		
9. A választott iskola hátrányai		
10. A nem választott iskola előnyei		
11. A nem választott iskola hátrányai		

3. A választott szakma, az iskola neve és címe:

.....

.....

CSELEKVÉSEK (A 4. és 5. pont csak akkor töltendő ki, ha a szempontok címszó alatt a 2. pontra nemmel válaszoltál!)

4. Amit tenni tudok, ha úgy érzem, nehézségeim vannak a szakmatanulás megkezdéséhez szükséges iskolák elvégzésében:

.....

5. Amit tenni fogok, ha nem tudom megszerezni az előfeltételeket:

.....

6. Amit tenni tudok, ha úgy érzem, nehézségeim vannak a szakma megtanulásában:

.....

.....

7. Amit tenni fogok, ha sikerült megszereznem a képzettséget:

.....

8. Amit tenni fogok, ha nem sikerül megszereznem a kiválasztott iskolában a képzettséget, szakmát:

.....

.....

.....

Ez kerüljön a portfóliódba!

10. MELLÉKLET

Munkavállalás – hogyan tovább? – feladatlap

1. Milyen állás megpályázását tűzted ki célodul?

a .....

b .....

c .....

2. A lehetőségek jó és rossz oldalai:

Alternatívák, lehetőségek	Jó oldalak (előnyök)	Rossz oldalak (hátrányok)
a		
b		
c		

Választásod sorrendje:

CSELEKVÉSEK

3. Mit kell tennem a választott helyek megpályázása érdekében:

---

4. Amit teszek, ha nem válaszolnak:

---

5. Mit teszek, ha elutasítanak az elsőként/másodikként stb. választott helyről?

---

6. Mikor kell jelentkeznem a területileg illetékes munkaügyi központban?

---

7. Mit kell tennem annak érdekében, hogy megmaradjon az egészségügyi biztosításom?

Ez kerüljön a portfóliódba!

11. MELLÉKLET

Szemezgetés – feladatlap

Írd a megfelelő oszlopba annak a mellékletnek a számát vagy anyagoknak a nevét, amelyek a célnak megfelelnek!

Az új iskolát meggyőzik arról, hogy téged érdemes diákjuknak választani	A munkáltatót meggyőzik arról, hogy engem alkalmazzanak	Fontos visszajelzést ad Nekem

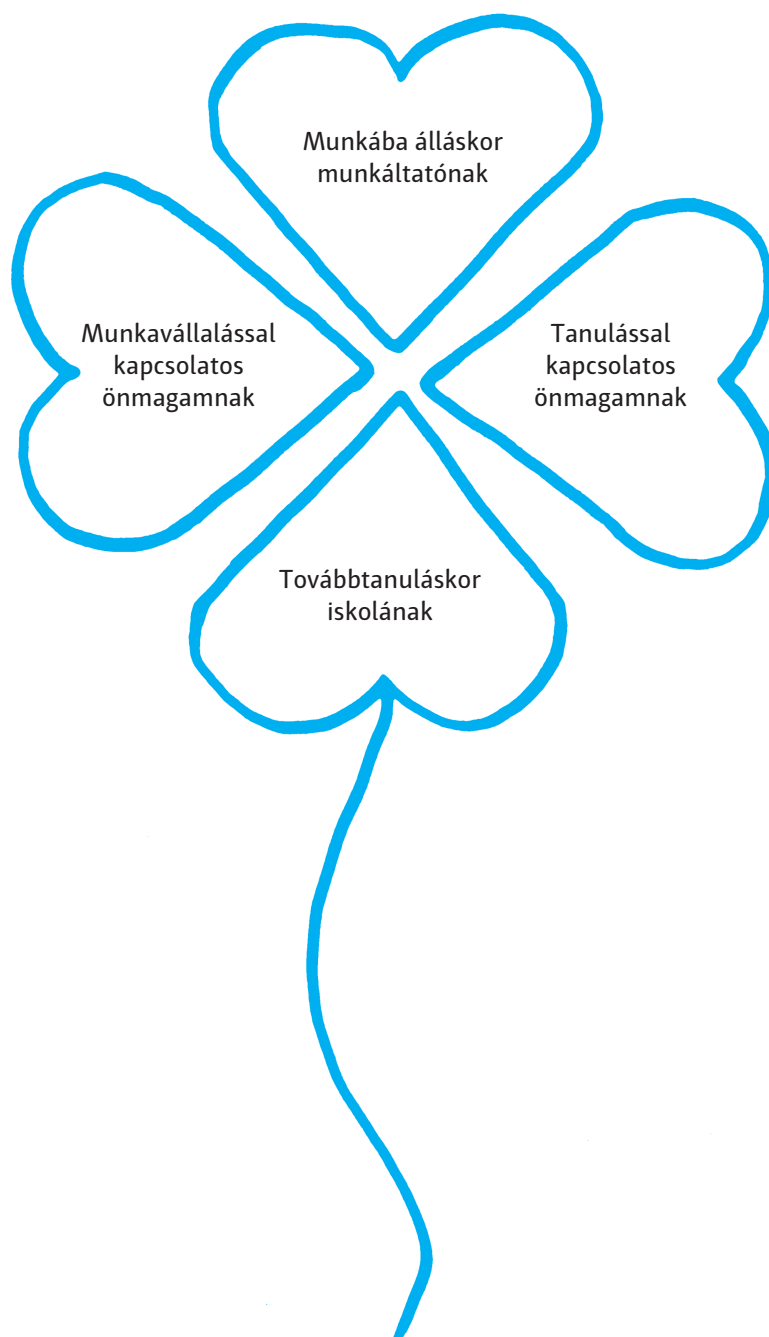
Ez kerüljön a portfóliódba!

12. MELLÉKLET

A portfólióm elemei – feladatlap

A „portfólió-virág” azon szirmait színezd ki, amilyen portfóliókat összeállítasz magadnak. Az egyes szirmoknak választott szín egyezzen annak a post-it cédulának a színével, amit a portfólióhoz tartozó anyagok megjelölésére használsz!

Ez kerüljön a portfóliódba!

2. RÉSZMODUL

ÍGY DOBBANTOTTUNK

A részmodul feladatai a tanév során a portfólióba gyűjtött anyagok áttekintésére, rendezésére, a személyes fejlődés szempontjából fontosabb portfólióelemek kiválasztására és ezáltal a tanév munkájának elemzésére és reflektálására irányulnak. A csoport közösen eleveníti fel és különböző szempontok szerint értékeli a tanév fontos, modulokhoz (is) köthető eseményeit, a tanulók egyénileg és a kapott visszajelzések alapján értékelik saját fejlődésüket.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A tanulási folyamat értékelése
- Az egész életen át tartó fejlődés és változás
- Az életpálya-építés mint folyamat értelmezése
- Változtatások kezdeményezése

IDŐIGÉNY

- 5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A részmodul kiemelten fejleszti mindazokat a kompetenciákat, amelyek a NAT tartalmaival és az életpálya-építéssel kapcsolatos tanulási folyamat reflektálására irányulnak, ezért az értékelés és elemzés, az önreflexió ennek a részmodulnak kitüntetett tevékenységeit jelenti. Ebben a részmodulban arra kell ösztönözni a tanulókat, hogy gondolják végig, mi mindent tanultak, mi mindenben fejlődtek a tanév során (törekedni kell arra, hogy ne csak az ismeretek szintjén gondolkodjanak).

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A portfólió a tanulást támogató értékelés egyik komplex eszköze, s mint ilyen a diákok teljesítményének folyamatos és változatos értékelését, új tanulási utak kipróbálását segíti elő. A fejlődési portfólió, amilyen

a DOBBANTOK is, a dokumentumok gyűjtésén kívül a tanulók fejlődésének nyomon követését, értékelését is szolgálja. Az értékelés szempontjainak a kompetenciákra kell épülniük; ebben segítenek az egyéni fejlődési tervek és a kompetenciák megismerését szolgáló tanár- és diákkártyák. A fejlesztő értékelés portfólióban megjelenő formája abban támogatja a diákokat, hogy maguk is értsék, mitől eredményesek, mi az, amiben még fejlődniük kell, milyen célokat tűzzenek ki maguk elé, és elemezni tudják, honnan hová jutottak el a tanév során, hogyan érték el a célkitűzéseiket (röviden szólva: milyen a tanulási útjuk).

A részmodul teljes egészében a tanulók fejlődésének reflektálására épít, ezért nélkülözhetetlen, hogy a foglalkozások előtt a pedagógus alaposan áttekintse minden egyes Dobbantós diák portfólióját, egyéni fejlődési tervét és a felhasznált tanár- és diákkártyákhoz kötődő feljegyzéseket, illetve felfrissítse az ezekről alkotott benyomásait, tapasztalatait. Különösen fontos, hogy a pedagógus előzetesen átgondolja, a portfólióban

elhelyezett értékelő lapok, valamint az elkészült értékelések és reflexiók közül melyeket tudja jól felhasználni annak érdekében, hogy a tanulókat a saját fejlődésükről való gondolkodásra ösztönözze.

A részmodul központi tevékenysége a tanulók önértékelése és reflektálása. Minthogy a Dobbantó programban olyan diákok vesznek részt, akik többnyire kudarcos tanulástörténettel rendelkeznek, a pedagógusnak fel kell készülnie ennek következményeire és különböző megnyilvánulásaira. Fontos értenie, hogy a diákok iskolai kudarcuk okaként elsősorban képességeik alacsony szintjét azonosítják, és nem bíznak benne, hogy több erőfeszítéssel sikereket is elérhetnének – mivel korábbi erőfeszítéseik gyakran vezettek kudarcokhoz. Ezért a dobbantós diákoknak sokkal könnyebb negatív kijelentéseket megfogalmazniuk önmagukról. Előttörténetük következményeként nem hiszik el magukról, hogy sikeresek lehetnek valamiben. Ideális esetben a Dobbantó programnak köszönhetően mindez megváltozik, és a tanulók a tanév során gyakran élnek át sikerélményt. Ennek ellenére könnyen előfordulhat, hogy a sikerélmények tudatosulása, a pozitív visszajelzések énképbe illesztése nehézségekbe ütközik. A pedagógusnak ezért ebben az önértékeléssel, fejlődéssel, sikerrel, elismerésekkel foglalkozó részmodulban fel kell készülnie arra, hogy érzékenyen figyelje a diákok jelzéseit annak érdekében, hogy bátorítani tudja a pozitív énközléseket. Nem elegendő megerősíteni ezeket, hanem gondoskodnia kell a megnyilatkozáshoz szükséges elfogadó légkör kialakításáról is. Kezeleni kell tudnia például a diákoknak azt a természetes igényét, hogy összehasonlítsák, rangsorolják egymást az adott területeken. Ezért is fontos, hogy ennek a részmodulnak a feldolgozásában minden dobbantós pedagógus részt vegyen, hiszen így többen tudnak figyelni a diákok jelzéseire, reakcióira.

adatok során a pedagógus visszajelzései, reflexiói orientálják majd a tanulók portfólióval való tevékenységének módját és hatékonyságát.

A részmodul foglalkozásainak feldolgozása a közös reflektálástól az egyéni reflektálás felé halad, ezért a feladatok során fontos ezeknek a reflexióknak az arányára odafigyelni, és az egyéni reflektálásnál ügyelni arra, hogy ezek ne képezzék a nagycsoporttal közös megbeszélés tárgyát.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

A részmodul során az alkalmazott szervezési módok sokfélesége figyelhető meg. Különösen fontos szerephez jut a frontális szervezés azoknál a feladatoknál, ahol a csoport közös reflektálása valósul meg. Erre és a portfólióval való foglalkozásra a pedagógusnak (ideális esetben az összes dobbantós pedagógusnak!) előre kell készülnie: fontos, hogy minden tanuló portfóliójával megismerkedjen, és ez által egy általános, de részletes benyomást alakítson ki magában a portfóliókkal kapcsolatban. Erre azért van szükség, mert a fel-

1. FOGLALKOZÁS

Emlékeink csokra

A nap kezdetén a tanulók visszatekintenek az elmúlt tanév eseményeire, felidézik a legfontosabb, legemlékezetesebb pillanatokat és eseményeket, és ezeket egy közös képben (luficsokor) gyűjtik össze.

Időigény

45 perc

Eszközök

- Színes post-itek diákonként min. 3 darab
- 1 ív csomagolópapír, rajta egy lufikból álló csokor rajzával
- Ha megoldható, igazi lufik is legyenek (ideális esetben héliummal töltöttek, hogy valóban el lehessen őket engedni)

Cél

A tanulók a tanév fontos eseményeinek felidézésével reflektáljanak a velük történetekre, és olyan pozitív légkört teremtsenek a dobbantós tanévre való visszaemlékezéssel kapcsolatban, amely motiválttá teszi őket a részmodul további tevékenységeiben való részvételre.

A feladat menete

1. A pedagógus felragasztja a falra/táblára a csomagolópapírt, és lufikból álló csokrot rajzol rá. Elmondja a diákoknak, hogy a tanév során sokat fejlődtek, sok mindenben változtak, és a mai napon ezzel foglalkoznak majd. De még ezt megelőzően összegyűjtik mindazokat az eseményeket, tevékenységeket, amelyekre szívesen emlékeznek vissza a tanévből. Arra kéri őket, hogy próbáljanak meg legalább három ilyen eseményt vagy tevékenységet felidézni és leírni egy-egy színes lapra. Ha nehezen indul be a tanulók gondolkodása, nyugodtan elővehetnek egy naptárt, és elkezdhetik közösen is felidézni a tanév fontosabb eseményeit.
2. Ha a tanulók leírták a színes lapokra a kedvenc emlékeiket, felragasztják őket a lufik rajzára, majd a pedagógus hagy néhány percet arra, hogy minden tanuló meg tudja nézni, mit írtak a többiek. Ezt követően közösen rendezik a cetliket, és egy-egy lufin belülre csoportosítják őket, például időbeli vagy tartalmi hasonlóság alapján.
3. A pedagógus segítségével összegzik az azonos lufiba írt papírok tartalmát, és ha a lehetőségek engedik, beletöltik azokat a lufikba vagy (különösen

akkor, ha héliumos lufikat sikerül szerezni) rájuk írják vastag filccel az eseményeket rövidítve, és még a nap folyamán, a foglalkozások közötti valamelyik szünetben vagy a nap végén elengedik őket az udvaron. Ha a lufik nem héliummal töltöttek, akkor készítsenek egy igazi luficsokrot belőlük, és helyezték el őket a terem vagy az iskola egy kitüntetett pontján.

Megbeszélés/Értékelés

A feladat értékelése történhet az élmények sokszínűségének kiemelésével vagy az egyes lufikba került élmények elemzésével, összehasonlításával. Fontos annak hangsúlyozása is, hogy ugyanazokat az eseményeket mindenki másképp éli meg, és azt is érdemes kiemelni, hogy milyen sok jó élményben volt részük a diákoknak (bár ideális esetben a luficsokor önmagáért beszél).

Változatok

A luficsokor helyett más metafora is használható az emlékek összegyűjtésére (pl. emlékeink fája).

Tetszés szerint más, jégtörő vagy ráhangolódást segítő játék is alkalmazható a visszatekintésre. Különösen előnyös lehet, ha a tanév utolsó napjain olyan feladatokat, játékokat választ a pedagógus a ráhangolódásra, amelyeket a tanév során megkedveltek a diákok.

2. FOGLALKOZÁS

Az önbizalom háromlábú széke

A diákok saját, immáron teljes portfóliójukkal ismerkednek, és kiemelik azokat a modulokat, feladatokat, amelyeket valamilyen szempontból hasznosnak talál-
nak a saját fejlődésük szempontjából.

Időigény

90 perc

Eszközök

- Minden tanuló teljes portfóliója
- Minden tanuló egyéni fejlődési terve
- Színes post-itek (tanulónként kb. 10 db)

Cél

A diákok érezzék és értsék meg, miben járultak hozzá a modulok fejlődésükhöz, és hogy mindaz, amivel szívesen foglalkoztak, amiben elismerték a teljesítményüket és amit a leginkább fejlődésként éltek meg, hozzájárul önbecsülésük építéséhez, ezáltal magabiztosabban tudnak majd helytállni a tanulásban és a szakmai tevékenységekben is.

Forrás

1. *melléklet*: Az önbizalom háromlábú széke – feladatlap
A feladat alapötletétől egy azonos nevű feladat szolgált Csendes Éva Életvezetési ismeretek és készségek c. könyvéből (CSENDES ÉVA [2004]: *Életvezetési ismeretek és készségek*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 19. *melléklet*).

A feladat menete

1. A pedagógus arra kéri a diákokat, hogy lapozzák át a portfóliójukat, és idézzék fel a portfólióban szereplő anyagok kapcsán a tanév feladatait. Mindezt úgy tegyék, hogy megjelölik színes post-itekekkel azokat a modulokat, feladatokat:
  - amelyet a legjobban élveztek;
  - amelyben a legtöbb dicséretet kapták;
  - amelyben a legtöbbet fejlődtek, tanultak.
 Természetesen akár több modult is megjelölhetnek az egyes szempontok kapcsán. A pedagógus döntése, hogy egyéni, páros vagy csoportmunkában szervezi-e meg a feladatot, ehhez ugyanis fontos a diákok preferált tevékenységi formáinak ismerete. Ideális esetben a diákok 3-4 fős csoportokat alkotnak, és közösen beszélgetve lapozzák át a portfóliójukat, egy-egy feladat, tevékenység, modul fel-

idézésével ugyanis segíthetnek egymásnak. Előfordulhat azonban, hogy néhány tanuló más ütemben vagy inkább egyedül szeretne ezzel a feladattal foglalkozni. Ez esetben a pedagógus valamivel több időt fordítson arra, hogy az önállóan dolgozó diákokat segítse. Természetesen szükséges, hogy a csoportban dolgozó tanulók munkájára is legyen menet közben rálátása.

2. Ha a tanulók áttekintették a modulokat (erre érdemes legalább 45 percet szánni), a pedagógus kiosztja minden diáknak Az önbizalom háromlábú széke c. feladatlapot. (1. *melléklet*) Röviden elmagyarázza nekik, hogy a szék három lába (érdeklődés, dicséret, önértékelés) azokat az erősségeket jelenti számukra, amelyekre biztosan alapozhatják a tanulásukat és szakmai tevékenységüket. Hasznos lehet, ha a pedagógus az önbizalom, önbecsülés szerepét egy kicsit mélyebben értelmezi a diákokkal. Elsősorban a hétköznapi tevékenységeket (pl. sport, kreatív tevékenységek) érdemes példaként hozni számukra, és megvilágítani, hogy milyen fontos, hogy tisztában legyünk erősségeinkkel. Ezt követően a tanulók beírják azoknak a moduloknak a nevét a szék három lábába, amelyeket az előzetes áttekintés alapján oda tartozónak gondoltak. Ha a tanulók előzőleg nagyon sok modult jelöltek meg az adott szempontok szerint, akkor itt érdemes arra ösztönözni őket, hogy a szék egyes lábába maximum három-három modul nevét írják be. De azt is nagyon értékesnek kell tekinteni, ha egy tanuló minden lábba „csak” egy-egy modul nevét írja be, hiszen ez az egyértelmű, határozott döntés jele. A háromlábú szék kitöltött lapját a tanulók a portfóliójuk elejére illesztik be.

Megbeszélés/Értékelés

A feladat értékelése elsősorban az elkészült háromlábú székek megismerésével történhet. Erre a foglalkozásra is igaz, hogy a diák tulajdonképpen önmagát értékeli a saját háromlábú szék bemutatása révén, és a társaik önbecsülését is a székek révén ismerik meg. A sokszínűség, a „mindenki számára más volt emlékezetes, tanulságos a tanév során” élmény megélése jelenti az értékelés, a visszacsatolás alapját. Mindazonáltal az is rendkívül hasznos lehet, ha a pedagógus olyan mértékben nyomon tudja követni a diákok portfólióval való munkálkodását, hogy az egyes modulokra vagy a legemlékezetesebb modulokra tud reflektálni. Ez a foglalkozás még a portfólió egységeiről, elemeiről szól, a következő foglalkozás pedig a portfólió egészére való reflektálást hivatott elősegíteni.

Változatok

- Előfordulhat, hogy a három szempont egyidejűleg való végiggondolása nehézséget okoz a diákoknak. Ebben az esetben érdemes átgondolni, hogyan lehetne még kisebb egységekre bontani a feladatot. Megoldás lehet például, ha a tanulók 3-4 fős csoportban dolgozva egy-egy modul vagy modulcsoport áttekintését vállalják el és ezzel segítik társaiknak az adott modulokkal kapcsolatos emlékeik felidézését. Ugyanakkor hasznos lenne, ha minden tanuló mindhárom szempont alapján végiggondolná a tanév feladatait, ezért inkább több időt érdemes szánni a feladatra, mintsem valamely szempontról lemondani (így egyébként a háromlábú szék metaforáját sem fogják megérteni a diákok).
- Ha általában az önbizalom vagy a háromlábú szék metaforájának és az ehhez tartozó szempontoknak (lábaknak) a megértése okoz gondot a tanulóknak, akkor érdemes a modulokkal való foglalkozást kevésbé bonyolult szempontok alapján megvalósítani. Erre egy ötlet lehet, ha minden tanulónak egy bizonyos érzést kifejező smiley-val (emotikon) kell jellemeznie a modulokat (ha ez megterhelő, kisebb csoportokban csak néhány modul vagy modulcsoportot értékeljenek, de ez esetben is egyénileg). Ilyen smiley-kat, a pedagógus akár előre el is készíthet a diákokkal, vagy használhat kész smiley-kat (például internetes forrásból vagy Csendes Éva idézett könyvének *7. számú mellékletében* található munkalap felhasználásával), de még jobb, ha az érzelmekkel való foglalkozások során (korábbi modulokban) a diákok saját, igazi vagy „produkált” arc-kifejezéseinek, mimikáinak fotóit használják fel arra, hogy bizonyos érzelmeket azonosítsanak. Ezzel kapcsolatban fontos arra figyelni, hogy ne egy hívó szó, egy érzelmet kifejező fogalom alapján válogassanak a diákok az egyes smiley-k, arcok közül, hanem szubjektív benyomásaik, tehát csak a képi megjelenítés alapján. (A hívó szavak ugyanis befolyásolhatják a választásukat.) Ehhez a változathoz praktikus, ha a pedagógus előre elkészít egy nyomtatott lapot a modulok nevével, és a diákok minden modul mellé odateszik azt a smiley-t, arcot, amellyel a legjobban tudják jellemezni a modulokról alkotott véleményüket. Ha egyénileg döntést hoztak a diákok, akkor kis csoportban vagy a nagy csoportban készíthetnek egy közös értékelést a modulokról ugyanezeknek a smiley-knak a felhasználásával, az egyéni válaszokat megvitatva.
- A reflektálást a smiley-kkal való értékelésnél jobban támogatják az ún. kulcskártyák, amelyek teret en-

gednek a pedagógus kreativitásának is. Erre kínál példákat Rapos Nóra és Lénárd Sándor *A fejlesztő értékelés* c. könyvük 88–90. oldalán (a hivatkozást lásd a részmodulleírás végén). Ennek a módszernek az alkalmazásakor is fontos, hogy a pedagógus átgondolja, hány szempontot tud befogadni és egyidejűleg figyelembe venni a csoport, és hogy melyek azok a szempontok, amelyek a leghasznosabbak lehetnek a diákok reflexiói során.

3. FOGLALKOZÁS

Kompetenciáim

A diákok a tanév során fejlődött kompetenciáikkal foglalkoznak, és arra reflektálnak, miben és hogyan fejlődtek eddig. A foglalkozás legfontosabb feladata, hogy minden diák megalkossa a saját kompetencia-térképét, amelyen a domborzati viszonyok ismert és/vagy kreatívan alkalmazott jelöléseivel mutatja be önmagát mind az öt kompetenciája alapján.

Időigény

90 perc

Eszközök

- Minden tanuló teljes portfóliója (különösen az értékelő lapok és a diákkártyák)
- Minden tanuló egyéni fejlődési terve
- Írásvetítő
- 5 db írásvetítő fólia
- 2-3 alkoholos filc (amivel a fóliára lehet írni)
- A/4-es lapok, tanulónként 1 db
- Erősebb ragasztószalag vagy biztosítótű a papírok hátra történő rögzítéséhez
- Színes ceruzák, filctollak vagy bármilyen eszköz, amivel el tudják készíteni a térképet a tanulók

30 perc **A KOMPETENCIA KÖREI**

A feladat a kompetenciákkal kapcsolatos önértékelést teszi lehetővé azáltal, hogy a tanulók konkrét állítások mentén értékelik saját fejlődésüket és az egyéni választásokat a csoport szintjén értelmezik. Ezt a szociogramhoz hasonló képben történő ábrázolás segíti.

Cél

A tanulók a portfóliójukban elhelyezett értékelő lapok és a kompetenciákról szóló diákkártyákhoz írt feljegyzések, valamint az egyéni fejlődési tervük segítségével végiggondolják, hogy hogyan fejlődtek egyes kompetenciáikban a tanév során.

Forrás

2. melléklet: A kompetencia körei.ppt – digitális melléklet CD-n

3. melléklet: A kompetencia körei – feladatlap

A feladat menete

1. A pedagógus arra kéri a diákokat, hogy lapozzák át a portfóliójukat, és keressék ki belőle azokat a lapokat, amelyeken a saját fejlődésüket kellett ér-

tékelniük. Fontos, hogy ezeknek a lapoknak a címét, helyét (melyik modulnál található) a pedagógus előzőleg összegyűjtse magának, mert csak így tud segíteni a diákoknak. A diákoknak legalább 15 perc szükséges arra, hogy megkeressék és értelmezzék ezeket a lapokat, illetve ezek közül néhányat (az idő függvényében).

2. Ezt követően a pedagógus megfogalmaz minden kompetenciához kötődően egy-egy konkrét állítást (kiválaszthat egy kompetenciaterületet is, a lényeg, hogy az állítások semmiképpen se az ismereteket, hanem a kompetenciák komplex szemléletét hangsúlyozzák), például:
  - Szívesebben beszélek mások előtt, mint a tanév elején. (Kommunikációs kompetenciák)
  - Jobban tudom tervezni a tanulásomat, mint a tanév elején. (Tanulási kompetenciák)
  - Jobban tudok másokkal együttműködni, mint a tanév elején. (Szociális kompetenciák)
  - Pontosabban meg tudom fogalmazni a pályaválasztással kapcsolatos céljaimat, mint a tanév elején. (Életpálya-építéssel és munkavállalói létel kapcsolatos kompetenciák)
  - Tisztábban látom a lehetőségeimet a munkavállalás terén, mint a tanév elején. (A munkavégzéshez kapcsolódó kompetenciák)
3. A pedagógus ezeket az állításokat az írásvetítő fólián vagy ppt-n rögzíti (lásd A kompetencia körei c. ppt-t), és mindegyiknél arra kéri a tanulókat, hogy a koncentrikus körökön helyezték el magukat abból a szempontból, hogy szerintük mennyire fejlődtek azon a területen a tanév során: ha sokat fejlődtek, akkor a kör középpontjához, ha keveset, akkor a távolabbi körök valamelyikén helyezték el magukat. Sokat segíthet, ha a feladat előtt a pedagógus a diákokkal közösen feleleveníti a kompetenciák jelentését (ehhez használhatja a dobbantokban található rövid ismertető, fogalomtisztázó levelet). A pedagógus döntése lehet, hogy a tanulók hogyan jelöljék magukat a filccel a fólián vagy öntapadós cédulán a kivetített képen. Ha a csoport nemeket tekintve vegyes összetételű, akkor érdemes a nemek szerint különböző színű filceket használni, illetve, ha a csoportdinamika ezt lehetővé teszi, akár teljesen egyéni jelöléseket, például monogramokat is használhatnak. Fontos, hogy a pedagógus ne minősítse az önértékeléseket, ehelyett visszajelzéseiben, reflektálásában azt hangsúlyozza, hogy a különbözőség, az egyediség a különböző fejlődésben is megnyilvánul. Van, akinek a kis fejlődés is óriási lépést jelent, és mindenki különböző területeken érezheti magát jól. Ha a diákok nem igény-

lik menet közben, elegendő az 5 állítás után egy közös reflektálás, amelyben a pedagógus ezeket a szempontokat hangsúlyozza. Fontos, hogy még a feladat megkezdése előtt a pedagógus tisztázza a diákokkal, hogy mi a különbség a magabiztosság és a nagyképűség között; erre azért van szükség, hogy senki ne érezze „cikinek”, ha pozitívan szeretné értékelni önmagát.

Megbeszélés/Értékelés

A feladat értékelése ennél a feladatnál elsősorban a közösség szintjén történik. A tanulók ugyan egyénileg értékelik magukat, de ezekre az önértékelésre a közös megbeszélés során a pedagógus ne reflektáljon. A közös megbeszélés fő célja annak tudatosítása, hogy mindenki sajátos fejlődési utat járt be, bizonyos területeken többet fejlődött, mint másokon, és ez okozza az egyéni különbségeket is. Ugyanakkor érdemes kiemelni azokat a területeket, kompetenciákat, amelyekben a csoport legtöbb tagja jelentősnek érzi a fejlődését. Előfordulhat, különösen az önmagukat indokolatlanul és túlságosan negatívan értékelő diákoknál, hogy érdemes a pedagógusnak négy szemközti helyzetben is orientálnia a tanulók önreflexióit annak érdekében, hogy reális önértékelésük alakuljon ki a kompetenciáikkal kapcsolatban.

Változatok

- Ezt a feladatot egyéni feladatként is fel lehet használni, ha a pedagógus úgy ítéli meg, hogy a csoportdinamika, különösen a csoporttagok egymás iránti toleranciája nem megfelelő egy ilyen közös feladathoz vagy egyszerűen a diákok ismeretében hasznosabbnak véli, ha önállóan gondolkodnak az egyes kompetenciaterületeken elért fejlődésükről. Egyéni feladatként értelmezve elég, ha a pedagógus minden diáknak egy fénymásolt lapot ad a körökből (de az öt állítást érdemes előre rájuk írni, hogy azokkal együtt tudják értelmezni a feladatot, és később is vissza tudjanak emlékezni rá), és arra kérni őket, hogy minden állítás mentén más-más színnel értékeljék önmagukat. Ez esetben az értékelésnek és a megbeszélésnek is inkább az egyéni fejlődésre kell fókuszálnia, kiemelve azokat a területeket, amelyeken jobban, illetve amelyeken kevésbé fejlődtek, és arra kérni őket, hogy ezeknek a különbségeknek az okairól is gondolkodjanak el.
- Ha egyéni feladatként értelmezzük ezt a feladatot, hasznos lehet, ha a tanulók páronként összehasonlítják az ábrákat, és a pedagógus arra ösztönzi őket, hogy keressék a kettejük közötti különbségek okait, mit tartottak fontosabbnak a másiknál, mibe fektettek több energiát stb.

15 perc **NEKED ÍROM...**

A feladat lehetővé teszi, hogy a tanulók a társaiktól kapott visszajelzéseket saját önértékelésük és fejlődésük szempontjából értelmezzék.

Cél

A tanulók pozitív visszajelzéseket adjanak egymásnak arról, hogy miben fejlődtek sokat a tanév során.

A feladat menete

1. A feladatot a pedagógus azzal vezeti be, hogy felhívja a tanulók figyelmét arra, hogy nemcsak az önmagunkról alkotott vélemények képezik önértékelésünk alapját, hanem azok a visszajelzések is, amelyeket társainktól kapunk.
2. Ezt követően megkéri a diákokat, hogy ragasszanak vagy biztosítótű segítségével rögzítsenek egymás hátára egy-egy üres lapot, és vegyenek a kezükbe egy színes filcet.
3. A feladatuk az lesz, hogy írjanak egymás hátára olyan elismeréseket, amelyek arra utalnak, hogy szerintük a másik miben fejlődött a tanév során. Jó, ha a diákok ezt a kompetenciákhoz kötötten tudják megfogalmazni, de valószínűleg ki fognak térni ebből a keretből, és ez nem is baj.
4. A pedagógus felhívja a diákok figyelmét arra, hogy most csak pozitív dolgokat írhatnak egymásnak, és igyekezzenek mindenki hátára írni valamit.
5. Ezenkívül a csoportkohézióra építve arra is érdemes megkérni a diákokat, hogy figyeljenek egymásra (közös feladat) abban a tekintetben, hogy mindenkinek legalább három elismerés szerepeljen a hátán.
6. Ha végeztek a feladattal, mindenki nézze meg a sajátját (valószínűleg egymáséira is kíváncsiak lesznek, de érdemes odafigyelni arra, hogy ne akarják mindenkiét megnézni), és tegye bele a portfóliójába.

Megbeszélés/Értékelés

Ennél a feladatnál nem szükséges külön megbeszélést, értékelést tartani, mivel az a következő feladat előkészítéséhez nyújt segítséget.

Változatok

- Mivel ez a feladat elsősorban a következő feladat előkészítését, kiegészítését szolgálja, ha a pedagógus úgy látja, hogy a kompetencia-térképek elkészítésére nem maradna legalább 45 perc, akkor ezt a feladatot érdemes a nap programjából kihagyni, és esetleg az utolsó két nap tevékenységei közé beilleszteni.

- Összevonható például a 4. részmodul Üzenet Neked c. feladatával.

45 perc **KOMPETENCIA-TÉRKÉPEM**

A feladat a kompetenciákkal kapcsolatos önértékelést és az egyes kompetenciákban történt fejlődésre való reflektálást teszi lehetővé azáltal, hogy a tanulók megalkotják saját kompetencia-térképüket.

Cél

A tanulók a portfóliójukban elhelyezett értékelő lapok és a kompetenciákról szóló diákkártyákhoz írt feljegyzések, valamint az egyéni fejlődési tervük segítségével végiggondolják, hogy hogyan fejlődtek egyes kompetenciáikban a tanév során.

Forrás

A feladat alapötletét a Self-Assessment – encouraging and enabling teachers to use assessment to promote and monitor learning for the benefit of the pupils című, a tanulók önértékeléséről szóló anyag utolsó oldalán található, The Assessment Archipelago elnevezésű ábra szolgált (a hivatkozást lásd a részmodulleírás végén).

A feladat menete

1. A nap végén a diákok utolsó feladata az, hogy a saját véleményük és a kapott visszajelzések alapján (gondoljanak a háromlábú székes feladatra is) alkossák meg a saját kompetencia-térképüket. Ennek érdekében a pedagógus néhány gondolattal összefoglalja a nap feladatainak célját, kiemeli a csoport számára fontos tanulságokat (pl. miben fejlődtek mindannyian sokat), illetve megoszthatja a saját véleményét (pozitív reflexióit) is a diákok aznapi munkájával kapcsolatban. Érdemes kiemelnie annak a jelentőségét, hogy a diákok egész nap önmagukkal foglalkoztak, saját magukról gondolkodtak, és ez a fejlődés, a tanulás legfontosabb eleme.
2. A pedagógus a diákok rendelkezésére bocsátja a filceket, ceruzákat, papírokat stb., és elmondja nekik, hogy most mindenki meg fogja alkotni a saját kompetencia-térképét, amelyben érdemes felhasználniuk a nap többi feladatát is. A térképek elkészítésének csak két kötelező eleme van: jelölniük kell rajta (a) az öt kompetenciát és (b) a fejlődésük mértékét, jellegét. Néhány ötlet ezzel kapcsolatban:
  - Egyszerűbb és kevésbé időigényes megoldás: A diák egy tetszőleges, kitalált országot rajzol, amelyen 5 nagyobb hegyet is megjelenít; ezek lesznek a kompetenciái. A domborzati jelölések

alkalmazásával kiszínezi a hegyeket a fejlődésének megfelelő színekkel (a sötétbarna, tehát a legmagasabb hegy azt jelenti, hogy azon a területen érzi a legnagyobb fejlődését). Természetesen el lehet térni a domborzati színektől, és más színrendszert is kidolgozhat vagy kidolgozhatnak közösen, a lényeg, hogy egyértelmű legyen a diák számára, hogy a fejlődése mértékét különböző színekkel kell jelölnie.

- A tanulók kreativitásának nagyobb teret engedő és egyúttal nagyobb önállóságot igénylő megoldás: Különösen a kreatív, illetve a rajzos feladatokkal szívesen foglalkozó diákoknak ajánlható, hogy a térképükön különböző „földeket” vagy „államokat” különítsenek el a kompetenciáknak megfelelően, és ezeken a területeken belül rajzolják le, mi mindenben fejlődtek. Ennél a megoldásnál tehát nem annyira a fejlődés mértéke jelenik meg a térképeken, hanem mindazok a tevékenységek, feladatok, amelyekben fejlődött az adott kompetencián belül. Példaként szolgálhatnak a Micimackó vagy A Gyűrűk Ura c. könyv elején szereplő térképek.
- Bármilyen megoldással is készülnek a térképek, érdemes a diákokat arra bátorítani, hogy más, számukra fontos területeket is megjeleníthetnek a térképükön. Például a családi támogatás erdeje, dobtantós tanáraim szigete.

Megbeszélés/Értékelés

Ez a feladat már nem igényel közös megbeszélést, hiszen az elkészült kompetencia-térképek az egyéni fejlődés és reflexió produktumai, ezért azokat sokkal inkább a pedagógussal való négy szemközt beszélgetések során érdemes felhasználni. Hasznos lehet az egyéni fejlődési tervvel való összehasonlítása is. Önkéntes alapon a diákok természetesen megoszthatják egymással az elkészült kompetencia-térképeket, de azt nem lehet kötelezővé tenni!

A részmodulban

Ráhangelést szolgáló feladatok:

- Emlékeink csokra
- Neked írom...

Elsajátítást támogató feladatok:

- Az önbizalom háromlábú széke
- A kompetencia körei

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:

- Kompetencia-térképem

ÉRTÉKELÉS

A portfólióba kerülnek:

1. *melléklet*: Az önbizalom háromlábú széke – feladatlap

Ha egyéni feladatként készítették el a tanulók, akkor

a 3. *melléklet*: A kompetencia körei – feladatlap.

A Neked írom... c. feladatban a tanulók elismerései (a hátukra rögzített papírokon szereplő visszajelzések).

A Kompetencia-térképem c. feladatnál elkészült kompetencia-térképek.

Fontos, hogy ezek a lapok a portfólió legelejére kerüljenek, hiszen nem lezárását jelentik a portfólióknak, hanem azok áttekintését, reflektálását, ezért az egész portfólióval kapcsolatban vannak.

FORRÁSOK

CSENDES ÉVA (2004): *Életvezetési ismeretek és készségek*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó

FALUS IVÁN ÉS KIMMEL MAGDOLNA (2009): *A portfólió. Oktatás-módszertani Kiskönyvtár*. 2. bőv. kiad., Budapest, Gondolat Kiadó és ELTE PPK Neveléstudományi Intézet

RAPOS NÓRA ÉS LÉNÁRD SÁNDOR (2009): *Fejlesztő értékelés. Oktatás-módszertani Kiskönyvtár*. Budapest, Gondolat Kiadó és ELTE PPK Neveléstudományi Intézet
Self-Assessment – encouraging and enabling teachers to use assessment to promote and monitor learning for the benefit of the pupils. The Association for Achievement and Improvement through Assessment; URL: <http://www.aaia.org.uk/pdf/Publications/AAIAformat4.pdf> Utolsó letöltés: 2009. október 18.

SzakMa módszertár, URL: <http://www.szakma.hu/szakma/modszertar/index.php> Utolsó letöltés: 2009. október 18.

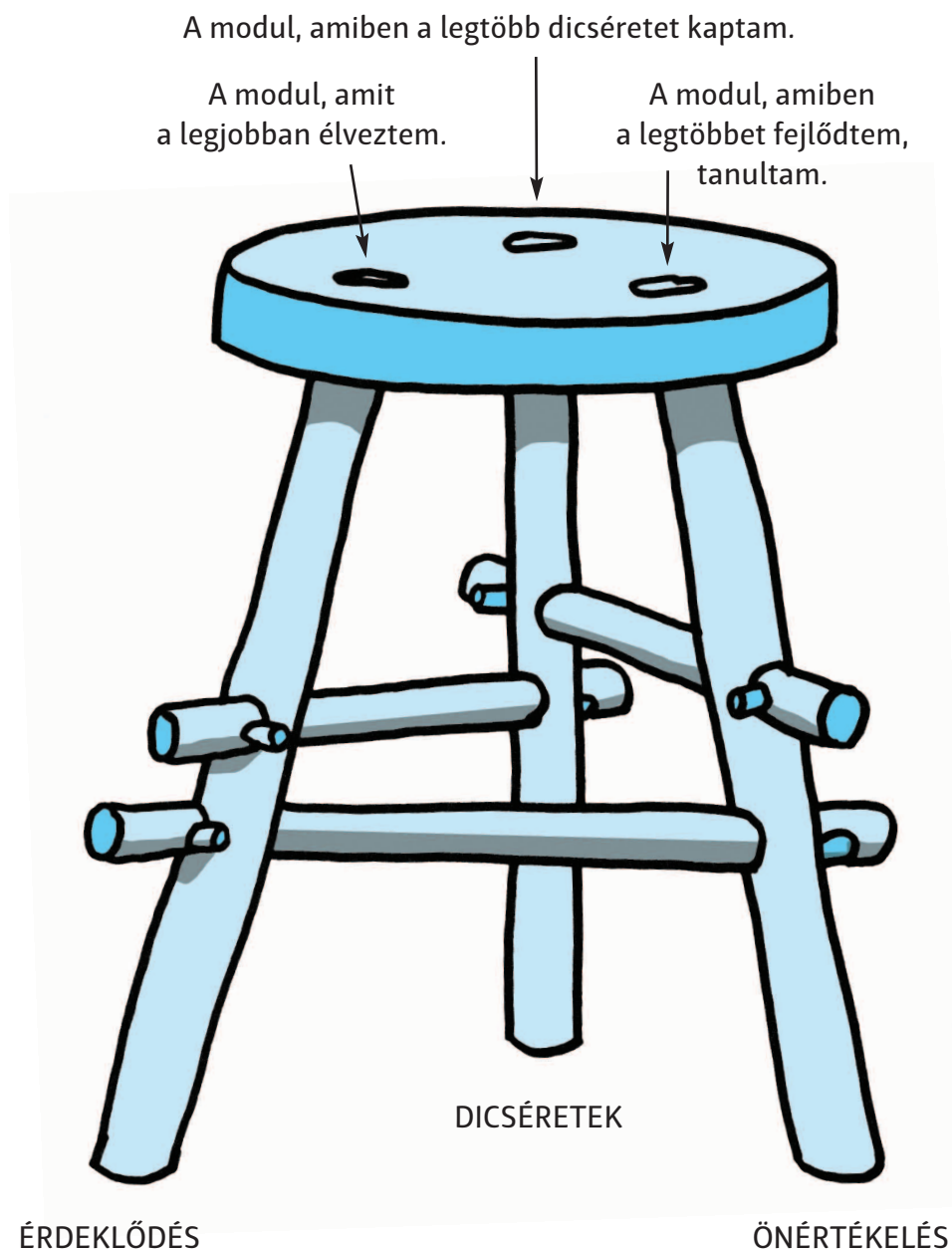

1. MELLÉKLET

Az önbizalom háromlábú széke – feladatlap

Írd a válaszaidat a szék lábába!

Forrás: CSENDES ÉVA (2004): *Életvezetési ismeretek és készségek*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 19. melléklet

Ez kerüljön a portfóliódba!

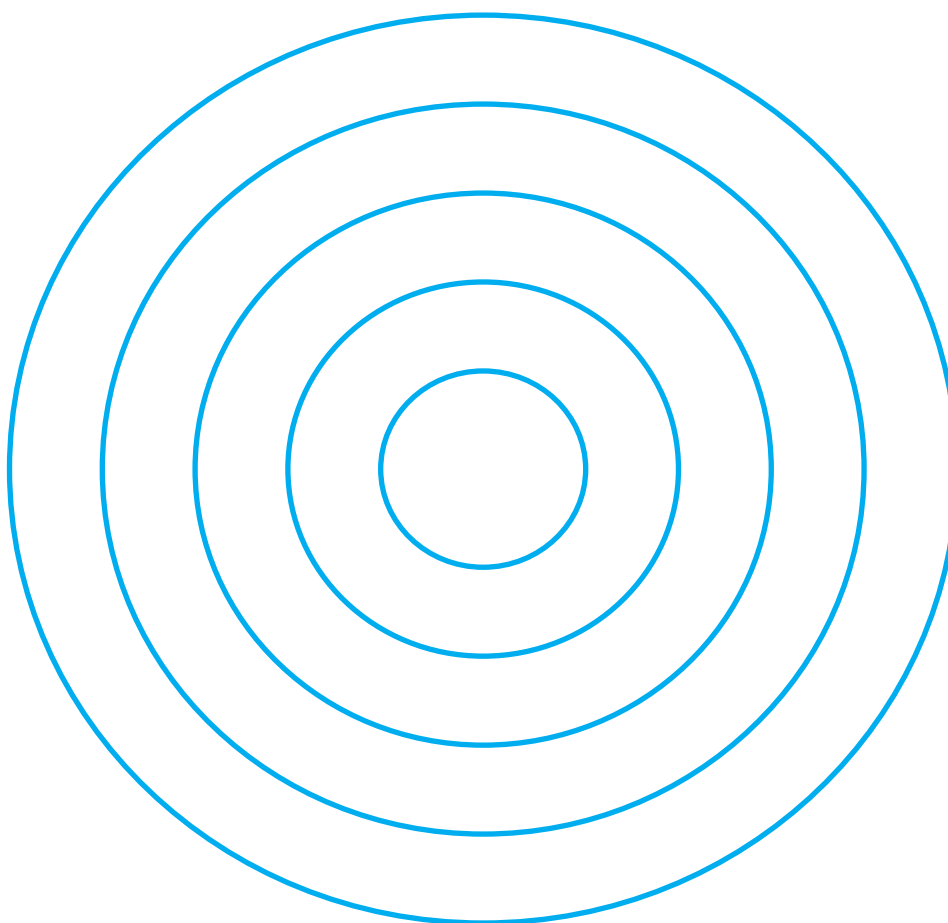
3. MELLÉKLET

A kompetencia körei – feladatlap

Jelöld a helyedet a térképen, állításonként eltérő színeket használva!

Állítások:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Ez kerüljön a portfóliódba!

3. RÉSZMODUL

A MI SZTORINK

A részmodulban a második részmodulban áttekintett produktumok és a hozzájuk kapcsolódó élmények alapján megalkotják az iskolaújság különkiadását, az osztályújságot (reklámkampányt vagy más terméket, amiben a csoport megállapodik), amely egyrészt rögzíti az osztály életében megélt főbb fordulópontokat, másrészt összegyűjti a közös élményeket írott és képi formában. A nap folyamán előkészítik az utolsó nap eseményeit. A részmodul a csoport jellemzőihez való igazodás elősegítése érdekében két különböző forgatókönyvet is kínál a napra.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A tanulási folyamat értékelése
- Az egész életen át tartó fejlődés és változás
- Az életpálya-építés mint folyamat értelmezése
- Változtatások kezdeményezése

IDŐIGÉNY

- 5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A tanév eseményeinek tudatosítása révén hozzájárul annak felismeréséhez, hogy az egyén az állandó változás állapotában a döntések sorozatát hozza.

A változás mint stresszforrás leküzdésében felkínálja a kreatív tevékenységeket, ezzel segít tudatosítani a művészetek stresszoldó hatását.

A csoportos problémamegoldás révén segít tudatosítani az együttműködés fontosságát az egyéni túlmutató helyzetekben.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Ebben a részmodulban két fontos mozzanat valósul meg. Az egyik az, hogy az osztály számba veszi a tanév fontosabb

sabb eseményeit, fordulópontjait – szubjektív nézőpontból, és megpróbálja megörökíteni azt. A másik fontos tevékenység az utolsó nap személyes búcsújának előkészítése és a „Zár-óra” előkészítése.

A tanév eseményeinek számbavétele

Ez komoly alkotómunka keretében történhet, amikor az osztály áttekinti a tanév folyamán történt eseményeket, és az iskolaújság „különkiadását” a dobantós osztály újságját, emlékkönyvét hozza létre. Alternatívaként felajánlható, hogy egy reklámkampányt tervezzenek, a jövő évi dobantós osztályok indításához, amelyben arra a kérdésre keresnek választ, hogyan toborozzanak dobantós diákokat? Ennek keretében készülhet plakát, PowerPoint-bemutató, feladatajánlás, montázs elkészült feladatlapok másolataiból stb. Ehhez jelentős segítséget adnak a 2. részmodulban egyszer már áttekintett és post-it lapocskákkal megjelölt anyagok.

Fontos azonban egy olyan produktum megalkotása, amit akár sokszorosítva, de a diákok emlékként magukkal vihetnek, vagy akár ajándékba is adhatnak az iskola tanárainak.

Miközben remélhetőleg a tanév során minden diákban letisztult, hogy hogyan és mit szeretne a jövővel kezdeni, és éppen ezért megérett az osztály arra, hogy az egyes munkafolyamatokat specializált módon valósítsák meg (pl. szerkesztő, tördelő, kreatív alkotók, írók stb.), mégis fontos, hogy minden diák valamilyen írással vagy produktummal megnyilatkozzon ebben az osztályújságban.

Az osztályújság vagy más szerkesztett mű tartalmával és a felépítésével kapcsolatos döntés a pedagógus vezetésével az osztályé, mint ahogyan a kivitelezéssel kapcsolatos döntések is. Csak a kézzel fogható produktum a kritérium – és hogy minden diák neve megjelenhessen benne valamilyen mű kapcsán.

Az ötletek és gondolatok megindulását segíti, ha a pedagógus összegyűjti és beviszi a napra azokat a képeket, amik korábban az osztály életének főbb fordulópontjain vagy eseményein készültek. Esetleg ha különböző szereplések, versenyek vagy közös tevékenységek voltak, amelyeken versek, dalok vagy csasztuskák születtek, akkor azokat is beviszi erre a napra.

Azt, hogy ez a szerkesztett mű elektronikusan vagy más formában készül el, a csoport adottságai és az iskola lehetőségei határozzák meg.

Ennek a könnyedebb (és kevésbé koncentráltan munkaigényes) válfaját jelentheti egy „közös mese” megalkotása, amelyet magnóra veszünk, és az arra vállalkozók legépelnek, valamint sokszorosítanak, majd a tanév folyamán készült fényképekből közös mozaik-képet alkotnak, amit poszter formában állítanak ki. Szerencsés, ha a diákok hozzájárulnak a „közös mese” magnóra vételéhez – ez kiváló átvezetés a következő és egyben utolsó naphoz.

A pedagógus a csoport ismeretére építve választhat a felkínált alternatív feladatok közül, vagy az osztály jellemzőihez igazítva maga is kitalálhat feladatokat.

Az utolsó nap előkészítése

Ebben a részmodulban kerül sor a levélírássra, amelynek célja, hogy **minden diák minden diáktól kapjon búcsúzóul egy mondatot vagy képet az utolsó napon.**

a) Az üzenetküldés történhet papíralapon (javasoljuk, hogy színes papírlapot vágjanak A/5-ös méretre, erre készüljenek az üzenetek, amit diákonként külön borítékban gyűjtünk, majd az utolsó napon diákonként egy A/3-as lapra felragasztanak a diákok).

b) Ez történhet számítógép segítségével (pl. számítógépen írnak egy pár sort egymásnak, vagy keresnek képet, és a tanár ezt pendrive-ra összegyűjti, a 3. részmodul feldolgozási napjának délutánján összeszerkeszti diákonként egy dokumentumba, és kinyomtatja. (Ebben az esetben arra kell ügyelni, hogy a diákok a címzett teljes nevét adják meg dokumentumnévnek sorszámmal ellátva). Ennek a megoldásnak az a nehézsége, hogy nem biztosított a levéltitok!

c) Ha kellő számú számítógép áll rendelkezésre (maximum két tanuló jut egy gépre), akkor elképzelhető az is, hogy minden diák e-mail formájában írja meg üzenetét, de nem küldi el azonnal, hanem csak a 4. részmodul feldolgozási napjának reggelén küldi el mindenkinek a másikat. Ezt ott helyben el is lehet olvasni.

Természetesen vannak olyan, személyes hangvételű búcsúzást lehetővé tevő játékok is, amelyek nem kívánnak meg ilyen hosszú előkészületet, de ennek megfelelően felszínesebbek is. Például, nem igényel ilyen hosszas előkészítést, ha tortalapokat vásárolunk, azokat kétoldalú ragasztóval a diákok hátára erősítjük és mindenki egy-egy szót, mondatot ír filctollal a másik hátán lévő tortalapra.

Időt kell biztosítani a diákoknak ahhoz is, hogy megtervezhessék az utolsó nap búcsú osztálybuliját. Itt fontos, hogy a gyakorlatban alkalmazhassák azokat a kompetenciákat és próbálhassák ki mindazokat a készségeket, amelyeket a tanév során elsajátítottak. A pedagógus inkább a keretek megadásával (pl. időtartam, rendelkezésre álló pénzmennyiség) segíthet egy moderátori szerepkörből, azaz csak annyi konkrét segítséget nyújtson, ami a sikerességhez szükséges. Javasoljuk, hogy a 4. részmodullal kapcsolatosan előre tájékozódjon a pedagógus.

A nap felépítése

A részmodul végére fontos, hogy olyan művek készüljenek, amelyek bemutatják, hogy mi történt a tanév folyamán – és ennek készítésében mindenki vegyen részt. Ugyanilyen fontos, hogy az utolsó nap búcsúzkodásakor mindenki kapjon mindenkitől valamit, amit magával vihet. A csoport ismeretében kell a pedagógus

gusnak döntenie, hogy melyiket teszi inkább hangsúlyossá. Ha inkább teljesítményorientált és tárgyias irányban nyitott csoportról van szó, vagy ahol egyébként a tanév folyamán inkább feszültségek voltak jellemzők a csoporttagok között, akkor talán érdemesebb valamely produktum létrehozatalára helyezni a hangsúlyt. Azaz osztályújságot, naplót, emlékkönyvet készíteni (a nap javasolt forgatókönyvének „A” változata). Amennyiben inkább a személyes kapcsolatok iránt érzékeny csoportról van szó, ahol egyébként is szoros kötődések alakultak ki, fontosabb lehet az elválás személyes előkészítése. Ebben az esetben inkább a könnyedebb összegző feladatokat érdemes választani (Mese, mese, meskete és Kaleidoszkóp vagy Reklámkampány 1. és 2.), és több időt biztosítani a búcsúzkodás előkészítésére. Ebben az esetben a személyes levélkék megírása nagyobb terhet ró a diákokra, és célszerű megbontani a tevékenység monotonitását egy másik tevékenységgel (a nap javasolt forgatókönyvének „B” változata”).

A két forgatókönyv közötti választás a csoport ismeretében a pedagógus felelőssége.

Két alternatív javasolt forgatókönyv:

A változat:

Indiánok – Napnyitó	}	4 x 45 perc
Újság vagy más		
A mi sztorink		
(Üzenet)		elmarad
Ki, mit, hogyan?		1 x 45 perc

B változat:

Indiánok – Napnyitó	10 perc
Mese, mese, meskete	
Vagy Reklámkampány 1.	40 perc
Üzenet (a) –	45 perc
Kaleidoszkóp	
Reklámkampány 2.	50 perc
Üzenet (b)	45 perc
Ki, mit, hogyan?	35 perc

A részmodul összességében két célt tűz ki maga elé:

Az osztály életéről egy összefoglaló, kézzel fogható produktum létrehozatala, mely produktum elég változatos ahhoz, hogy mindenki részt vehessen benne és az elkészült produktum egy példányát mindenki magával is vihesse.

A személyes búcsú (amelynek során mindenki mindenkitől búcsúzik) és az utolsó nap programjainak előkészítése.

A két tevékenység arányával kapcsolatos döntés – a csoport ismeretében – a pedagógus felelőssége, mint ahogyan annak meghatározása is, hogy mi legyen az a produktum, ami születik a nap folyamán.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

1. FOGLALKOZÁS

Újság vagy más?

A megérkezés támogatása, a nap feladatainak tisztázása, a feladatok azonosítása és kiosztása és megvalósítása.

Időigény

4 x 45 perc vagy 2 x 45 perc

Eszközök

- Puha tárgy vagy nem túl pattogó puha labda (végső esetben egy összegyűrt újságlap)
- Beszélő kő (vagy bármilyen más puha tárgy, ami ezt helyettesítheti)
- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógépek
- Printer
- Színes ceruzák
- Filctollak
- Ragasztó
- Színes lapok
- A/3 – A/1 méretű karon
- Ollók
- Pendrive
- Kartonból készült kártyák
- Magnó

10 perc **INDIÁNOK – NAPNYITÓ**

Állandó jelzőkkel történő bemutatkozás.

Cél

A „megérkezés” támogatása, annak tudatosítása, hogy az elmúlt tanév során milyen mértékben ismerték meg egymást és önmagukat a diákok.

A feladat menete

1. A diákok körben állnak, és úgy dobálják a labdát, hogy előbb megnevezik önmagukat, majd utána annak a társnak a nevét, akinek dobja a labdát. Pl. Gábor küldi Évának. Szabály: csak olyannak lehet dobni a labdát, aki abban a körben még nem volt!
2. Az első körben a küldő önmagát egy állandó jelzővel látja el (úgy ahogyan az indiánok nevében is előfordul), amely egy jellemző tulajdonságára utal. Pl. Kérdésekkel bombázó Gábor küldi Évának.

3. Amikor már egyszer körbeért a labda, azaz mindenkinek az állandó jelzőjét ismerjük, akkor a küldő és a kapó neve elé is oda kell tenni az állandó jelzőt. Pl. Kérdésekkel bombázó Gábor küldi Halk szavú Évának.
4. Néhány kört játszunk, amíg a csoport a legtöbb nevet meg nem tanulta.
5. Ha kellően támogató a csoport, akkor megbecsülhető, hogy az önmaguknak adott állandó jelző valóban a legjelentősebb tulajdonsága-e egy-egy diáknak.

ÚJSÁG VAGY MÁS?

A foglalkozás végére megalkotásra kerülő produktum meghatározása, az elvégzendő feladatok számbavétele – a tennivalók felosztása.

Cél

Közös döntéshozatal gyakorlása, a produktum létrehozatali algoritmusának és az egyes feladatokért felelős személyeknek az azonosítása.

Forrás

1. *melléklet*: Terv – feladatlap

A feladat menete

1. Mondjuk el a diákoknak, hogy maradandó formában kellene rögzíteni emlékképpen az év történéseit, de a csoport felelőssége, hogy eldöntse, mi legyen az, és ezt meg is valósítsa a nap folyamán.
2. Az ötletbörze alapelveit betartva kérjük, döntsük el, hogy:
  - milyen formában történjen az élmények rögzítése (pl. osztályújság, „emlékkönyv”, reklámkampány stb.),
  - mi legyen a tartalma,
  - ki milyen feladaton dolgozik.
3. A megállapodást a pedagógus a táblán vagy csomagolópapíron rögzítse a melléklet szerint (1. *melléklet*). Ha szükséges, akkor segítsük a szerkesztő munkáját azzal, hogy körkérdésként visszakerdezzük, ki milyen feladatot vállal, ki milyen írásművet készít el. Könnyíthető a feladat azzal, ha páronként vállalnak feladatot a diákok.
4. Abban is meg kell tudni egyezni, hogy elektronikus szerkesztésű-e a készülő mű, vagy egyszerűen A/4-es formátumú lapokon történik az elkészült művek „összedolgozása”.

Változatok

Amennyiben a csoport nem elég érett a teljesen önálló feladat-meghatározáshoz, akkor inkább szavazással döntsön a csoport, a felkínált alternatívák közül válasszva.

Javaslatok formára: újság, napló, emlékkönyv, reklámkampány.

Javaslatok tartalomra: Kedvenc feladataim, A legérdekesebb történet, Amit a legjobban kedveltem, Amit megtudtam magamról, lehet ajánlás is más osztályoknak a feladatokkal kapcsolatban (egy csokrot össze-szedve a kedvelt feladatokból), miért jó dobantós diáknak lenni, vagy lehet egyszerűen a tanév menetét követve a szakaszokból kiemelni lényeges eseményeket.

Javaslatok feladatkörökre: szerkesztő (az anyagok sorrendje, a tartalom felépítése), képszerkesztő (képi és szemléltető anyagok biztosítása), kreatív felelős (az újság neve, megjelenése vagy borítóterv elkészítése), szerkesztőhelyettes (az egyes cikkek elkészülésének nyomon követése), ha elektronikus formában készül el, akkor több szedőre is szükség lehet, akik az elektronikus anyagot formába szerkesztik. Ha egy reklámkampány mellett dönt a csoport, amiben többféle termék is készül (plakát, brosúra, PowerPoint-bemutató, rap-dal stb.), akkor készülő termékenként is lehet csoportokat alkotni.

A MI SZTORINK

A csoport által meghatározott termék (újság, napló, emlékkönyv stb.) megvalósítása.

Cél

A tanév főbb eseményeinek és eredményeinek tudatosítása, az empátia gyakorlati alkalmazása (ami az egyiknek „buli”, a másinak kínos esemény lehet).

A feladat menete

1. Minden diák írjon valamilyen rövid cikket, vagy keressen szemléltető képeket.
2. Ezek mentését egy külön pendrive-ra is biztosítsuk!
3. Forgószínpadszerűen tegyük lehetővé a diákok számára a számítógéphez történő hozzáférést, ha elektronikus változat mellett döntöttünk. Ebben az esetben azok, akik nem jutnak géphez, elkezdhetik tervezni az újság/emlékkönyv címét, logóját. Más kreatív tevékenységet is folytathatnak, pl. csasztuska írása.

4. Amikor a diákok fele már készen van a cikkével, írásművével, akkor a technikai szerkesztő kezdje el az újságszerkesztést!
5. A kész sajtóterméket a tanár, vállalkozó kedvű segítőkkel sokszorosítja, hogy az utolsó napon mindenki kaphasson belőle.

Megbeszélés/Értékelés

Az elkészült termék a portfólióba kerül.

Változatok

Ha a csoport inkább könnyedebb műfajt preferál, akkor az Újság vagy más? és a Mi sztorink c. feladatok helyett végezhetjük a Mese, mese, meskete és a Kaleidoszkóp c. feladatokat vagy a Reklámkampány 1. és 2-t.

30-40 perc MESE, MESE, MESKETE

A hagyományos mesei elemek megtartásával elmeséli az osztály a tanév kiemelkedő eseményeit.

Cél

A tanév főbb eseményeinek és eredményeinek tudatosítása, az empátia gyakorlati alkalmazása (ami az egyiknek „buli”, a másinak kínos esemény lehet).

Forrás

Előre elkészített kártyák eseményekkel, tárgyak nevével (lásd változat).

A feladat menete

1. Teljes kört alkotva üljön le a csoport.
2. Ismertessük a feladatot! Egy mesét fogunk közösen mondani. Kérjük a diákok hozzájárulását, hogy magánóra vehessük!
3. Szabályai a következők:
  - A pedagógus indítja el a mesét: „Egyszer volt, hol nem volt...”
  - Csak az beszélhet, akinél a beszélő kő van.
  - Amikor valaki megkapja a beszélő követ, folytatnia kell a mesét. Mindenki egy-két mondatot mond, majd továbbadja a beszélő követ.
  - A beszélő dönti el, kinek adja tovább a követ – de csak olyan személy kaphatja az első körben, aki még nem beszélt!
  - A beszélő követ kérni is lehet.
  - A pedagógus előre jelzi, hogy kb. hány hozzájárulás után lesz vége a mesének.
  - A mesét is a pedagógus zárja le: „Itt a vége, fuss el véle.”

4. A magnóra vett anyagot az erre vállalkozó diákok legépelik. (Ők nem vesznek részt a Kaleidoszkóp c. feladatban.)
5. A tanár vállalkozó kedvű segítőkkel sokszorosítja, hogy az utolsó napon mindenki kaphasson belőle.

Megbeszélés/Értékelés

Az elkészült mese a portfólióba kerül – amiből minden diák kap egy példányt.

Változatok

Nehezíthető a feladat, ha a pedagógus előre elkészített kártyákra felír fordulópontokat, szólásokat stb. az osztály életében. Ebben az esetben legalább annyi kártya legyen, ahány diák van (lehet több is). A mese elején mindenki húz egy kártyát, és a kártyán szereplő tárgyat vagy eseményt bele kell szőnie a saját mese-mondásába.

Ugyanennek módosított változata, ha a diákok írnak kártyákra eseményeket, történéseket, tárgyakat.

50 perc KALEIDOSZKÓP

Egy montázstechnikával A/3 – A/2 méretű poszter készítése.

Cél

Vizuálisan, humoros összekötő szövegekkel összefoglalni a tanév eseményeit, rögzíteni fordulópontjait, az empátia gyakorlati alkalmazása (ami az egyiknek „buli”, a másinak kínos esemény lehet).

Forrás

A tanév során készített fényképek.

A feladat menete

1. Állapodjanak meg a diákok az ötletbörze módszerének segítségével, hogy milyen mozzanatokat kívánnak megjeleníteni a poszteren.
2. Érdekes durván felvázolni a poszterre, hogy egy-egy téma hol jelenik meg.
3. Egy-egy témára közösen vállalkozzon 2-3 ember, és előbb ragasztás nélkül helyezték el a kijelölt területen az elkészült montázst.
4. Csak akkor érdemes az egészet leragasztani, amikor már az összes elkészült.
5. Ha van rá mód, akkor érdemes A/4-re lekicsinyített példányt készíteni – ezt lehet sokszorosítani és minden diáknak adni belőle az utolsó napon.

Megbeszélés/Értékelés

Az elkészült kollázs – amiből minden diák kap egy példányt – a portfólióba kerül.

40 perc REKLÁMKAMPÁNY 1.
– DOBBANTÓ TOBORZÁS

Javaslat sor megfogalmazása arra, hogyan toborozzunk diákokat a következő évi Dobbantó programba.

Cél

Egy adott probléma csoportos megoldása, ok-okozati kapcsolatok észlelése és az eltérő nézőpontok iránti nyitottság fejlesztése.

Forrás

2. melléklet: Toborozzunk a Dobbantóba! – feladatlap

A feladat menete

1. Ráhangolásként egy körkérdésben mindenkitől kérdezzük meg, hogy hogyan szerzett tudomást a Dobbantó programról. Majd a körkérdést követően jelezzük, hogy a következő feladatban az ő ötleteiket kérjük, hogy hogyan lehetne minél több fiatalhoz eljuttatni az információt a Dobbantó programról.
2. Alakuljanak 3-4 fős csoportok, minden csoport kapjon egy példányt a 2. melléklet: Toborozzunk a Dobbantóba! – feladatlapból. Hangsúlyozzuk, hogy a csoport véleményét tükrözzék a válaszok!
3. Kb. 30 perc után alkossunk teljes kört, és a csoport által kiválasztott személy ismertesse a csoport munkáját.
4. Mondjuk meg a csoportnak, hogy néhány ötletüket meg is valósíthatják a nap folyamán egy kicsit később.

50 perc REKLÁMKAMPÁNY 2.
– AMIÉRT JÓ DOBBANTÓS
DIÁKNAK LENNI

Csoportonként eltérő műfajt választva adnak válasz a Miért jó dobbantós diáknak lenni? kérdésre.

Cél

Saját viszonyulás tudatosítása és kreatív eszközökkel történő kifejezése.

A feladat menete

1. Mondjuk el a diákoknak, hogy most arra a kérdésre fogunk választ keresni, hogy miért jó dobbantós diáknak lenni, hogyan ajánlanák a programot más diákok számára. Eltérő műfajokat lehet választani.

Mindenki a terem azon sarkába menjen, ahol az általa leginkább kedvelt műfaj található: a terem négy sarkába tegyünk egy-egy kiírást.

- PowerPoint-bemutató
  - Rap-dal
  - Brosúra-Pamflet
  - Plakát
2. Ha nagy eltérés lenne a csoportok nagyságában, akkor a 4 fősnél nagyobb csoportokat inkább bontsuk meg – ebben az esetben ugyanabból a műfajból több is lesz.
  3. Mondjuk meg a diákoknak, hogy 40 perc áll rendelkezésükre a „termék” előállítására, amit be is kell mutatni.
  4. Minden csoportnak adjuk ki a szükséges anyagokat, eszközöket.
  5. Az idő elteltével készítsünk rögtönzött bemutatót!

Megbeszélés/Értékelés

A dalszöveg, a brosúra/pamflet szövegéből és a plakát kicsinyített változatából készítsünk annyi példányt, hogy az utolsó napon mindenki kaphasson belőlük egy-egy példányt.

2. FOGLALKOZÁS

A zárás

Az utolsó nap tevékenységeinek előkészítése: személyes búcsú és program tervezése, előkészítése.

Időigény

1 x 45 perc vagy 3 x 45 perc

Eszközök

- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép
- Számítógépek
- Papír
- Színes papírok
- A/5 méretű borítékok
- Íróeszköz

ÜZENET

Az utolsó napon az osztálytársaknak történő személyes üzenet vagy kép küldésének előkészítése.

Cél

Az együtt töltött idő alatt szerzett személyes benyomások és kötődések kifejezése, az empátiás készség gyakorlati alkalmazása.

A feladat menete

1. A pedagógus ismerteti az általa választott megoldás (papíralapú/ számítógép és papíralapú/internetes) forgatókönyvét. (Ha mindegyik egyaránt járható és a csoport érettebb, úgy a csoport közösen döntsön!) Az elektronikus változatot csak akkor válasszuk, ha a diákok majd egy időben, egyszerre le tudják hívni az interneten a leveleiket.
2. Fontos hangsúlyozni, hogy a tanév történései során, valamint a személyekkel kapcsolatban megélt pozitív élmények, tapasztalatok és benyomások rögzítéséről van szó a levélírás során. Fontos arra ügyelni, hogy mindenki mindenkinek írjon egy-két mondatot.

KI, MIT, HOGYAN?

Az utolsó nap osztálybulijának megszervezése.

Cél

Terv készítése, probléma algoritmus szerinti megoldásának gyakorlása.

Forrás**1. melléklet: Terv – feladatlap****A feladat menete**

1. Vezesse fel a pedagógus, hogy az életben számtalan helyzet van, amikor változások állnak be életünkben. A változások egy-egy esemény szakasz lezárását és egy újabb kezdetét is jelölik. Ennek megünneplése történik az utolsó napon. Ahhoz, hogy ez valóban a Ti ünnepek legyen, az osztály tervezi és szervezi meg. A cél az, hogy:
  - legyen egy forgatókönyvünk az utolsó nap tevékenységeire,
  - legyen meg, hogy melyik tevékenység előkészítésének és lebonyolításának ki a felelőse.
 A tervezést támogatjuk a Terv c. feladatlap kiosztásával is.
2. A pedagógus szabja meg a kereteket is – az iskola hagyományaihoz is igazodva (időtartam, pénzügyi keretek, óraszám, ha van a lehetséges helyszínnel és zajszínttel kapcsolatos kikötés, akkor azt is).
3. Amennyiben nem jelenik meg spontán módon a diákok által javasolt tevékenységek között, mindenképpen javasoljuk a személyes búcsúzás valamilyen formáját, és vessük fel, hogy az iskola alkalmazottaitól milyen formában kívánnak elköszönni, érdemes felvetni a jövőbeni tervekről való beszámolás lehetőségét is. (A 4. részmodulban javaslatot teszünk egy programvázra.)

A részmodulban

Ráhangolást szolgáló feladatok:

- Indiánok – napnyitó
- Üzenet

Elsajátítást támogató feladatok:

- Ki, mit, hogyan?

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:

- Újság vagy más?
- A mi sztorink
- Mese, mese, meskete
- Kaleidoszkóp
- Üzenet
- Ki, mit, hogyan?

ÉRTÉKELÉS

A portfólióba kerülnek:

Az elkészült produktum/ok – amiből egy-egy példányt a diákok megkapnak.

1. MELLÉKLET

TERV – FELADATLAP

[illegible]

2. MELLÉKLET

Toborozzunk a Dobbantóba!

Töltsétek ki az alábbi táblázatot! Az egyes oszlopok az alábbiakat jelentik:

1. Milyen **módszerek** lennének a leghatékonyabbak? (Pl. plakát, brosúra, rap-dal stb.)
2. **Hol** kellene őket elhelyezni (pl. utcán, rádióban lejátszani, általános iskolákba kiküldeni, családsegítő vagy gyermekjóléti intézménybe kitenni stb.)?
3. **Mikor** (melyik hónapban) kellene szólni a fiataloknak, hogy még időben tudjanak dönteni?

1. Módszer	2. Hol	3. Mikor

Más ötlet: .....

.....

.....

4. RÉSZMODUL

ZÁR-ÓRA

A részmodulban történik meg a tényleges búcsúzás, amelynek egyik középponti eleme, hogy a diákok elolvashatják a diáktársaik által nekik küldött üzenetet és reflektálhatnak rá. A részmodulban ajánlott játékok és tevékenységek inkább csak egy kínálatot jelentenek, de szabadon válogathatunk azok közül a tevékenységek közül is, amit a diákok leginkább élveztek. Alapvetően a nap programját a diákok tervezhetik meg, a pedagógus szükség esetén tanácsadói szerepet tölt be.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- Asszertív kommunikáció
- Ön- és társismeret
- Mások érzéseinek azonosítása
- Empátia
- Tolerancia

IDŐIGÉNY

- 5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A saját tervezésű programmal zajló nap lehetőséget ad a diáknak a szubjektív önismeret próbatételére, annak meg tapasztalására, hogy ténylegesen rendelkezik-e azokkal a kompetenciákkal, amelyeket magáénak vél, így hozzájárul a reális önismerethez.

Gyakorlati módon meg tapasztalhatja a visszajelzések hatását, hozzájárulva mások érzelmeinek pontos észleléséhez és az eltérő reakciók elfogadásához.

Az elkészült forgatókönyv szerint zajló tevékenység tudatosítja a tervek fontosságát, az együttműködés nélkülözhetetlenségét az egyéni túlmutató helyzetekben.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Fontos, hogy ezen a napon a csoporttal rendszeresen dolgozó pedagógusok mindegyike a csoporttal legyen!

Ezt a részmodult alapvetően a diákok tervezik meg az előző nap folyamán. Van néhány „kötött” elem, amelynek feltétlenül meg kell valósulnia, mások inkább csak ajánlottak, ismét mások inkább csak ötletként szolgálnak.

E részmodul alapvető célja az érzelmi leválás megkönnyítése, a búcsúzás. Éppen ezért fontos a személyes hangvételű összegzés és a személyes hangvételű olyan búcsúzási lehetőség biztosítása, amikor mindenki mindenkitől kap visszajelzést. Az érzelmi kiegyenlítettséget biztosítja, ha a jövőbeni tervekről – találkozási lehetőségek megtervezéséről is szó eshet. Az önbecsülés növekedését támogatja, ha a csoport tagjainak lehetőséget adunk arra, hogy most a tanévben utoljára

elbűszkélkedhessenek az iskola többi tagja előtt, hogy mit dolgoztak, mit értek el a tanév során – ajándékként átnyújtva az előző részmodulban elkészült produktumok egy-egy példányát vagy a tanév során készült más termékekből egyet-egyet. (Ha ezt megvalósítják, előre beszéljük meg az illetővel, hogy mikor kerülne sor az átadásra – pl. nagyszünet. Ha valóban ajándékokat nyújtanak át a diákok, ügyeljünk arra, hogy minden diák átadhasson ajándékot – ha másként nem, akkor páros feladatként). Ha PowerPoint-bemutató készült, akkor érdemes egy show-t összeállítani, amire vendégeket hívunk – ebben az esetben a meghívottak időbeosztásához kell igazítani a nap további tevékenységeit. A szomorkás hangulat oldását jelenti, ha a csoport kedvenc tevékenységei közül válogathat. Az egymásról történő gondoskodás és támasz érzéseit erősíti, ha lehetőség van valamilyen étel közös elfogyasztására.

A következő oldalakon olvasható forgatókönyv csak egy a lehetségesen megvalósulók közül, és minden más modulhoz és részmodulhoz képest fontosabb ennél a szakasznál, hogy alkalmazkodjunk a csoport sajátosságaihoz és a pedagógus preferenciáihoz.

Modulszerzőként nehéz megjósolni az egyes feladatok időtartamát, ami jelen esetben kevésbé is fontos. Sokkal fontosabb lehet dinamikai szempontból a záró napon belül az egyes tevékenységek elhelyezkedése – ezt az időigény mellett zárójelben jelezzük, ha fontos tényező.

Feltétlenül megvalósítandó a személyes, szubjektív összegzés kimondása, hogy mit gyarapodott az elmúlt év során és a mindenkitől egyenként történő búcsúzás lehetőségének megteremtése. A hangulat kiegyenlítetttsége érdekében **javasolt**, hogy a jövőbeni tervekről, a találkozási lehetőségek megtervezéséről szó essen, kedvenc foglalkozást/feladatípust lehessen ismételtten eljátszani, megvalósítani. Javasolható, hogy a tanév során készült produktumokból ajándékozzák meg a csoport tagjai az iskola személyzetét, kulcsbembereit és a csoport által választott személyeket/csoportokat (pl. akik az iskolán belül munkatevékenységekbe engedtek bepillantást). Jó **ötlet** lehet valamilyen mozgásos tevékenység beiktatása, ismét az oldás jegyében, és valamilyen étel közös elfogyasztása.

Bár ez a részmodul a tanév személyes és szubjektív lezárása, a hivatalos tanévzáró még hátra van – tájékoztatni kell a diákokat arról, hogy ez milyen formában, mikor és hogyan valósul meg.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

1. FOGLALKOZÁS

Az utolsó nap

Ráhangelődés a napra, az előző nap elkészült produktumok áttekintése.

Időigény

45 perc

10 perc (A nap kezdete)

HANGULATOM – NAPNYITÓ

Érzelmek nonverbális kifejezése.

Cél

A „megérkezés” támogatása.

Forrás

Jégtörő játékok gyűjteménye: Játékgyűjtemény. Dobbantó Diáktámogató füzetek 3.

A feladat menete

A kiválasztott jégtörő gyakorlatnak megfelelően.

35 perc AJÁNDÉKOK EGYMÁSNAK

Az 3. részmodulban elkészült produktum kiosztása minden diáknak és reflektálás erre. A levelek elküldése egymásnak, ha levelezőprogram segítségével történik a búcsúzás.

Cél

Annak tudatosítása, hogy ugyan minden munkába becsúszhatnak hibák, de a visszajelzésnél fontos a pozitívumok kiemelése.

Forrás

A sokszorosított produktumok.

A feladat menete

1. Ha az Üzenet c. gyakorlatot előkészítettük, akkor itt az ideje elküldeni a leveleket (de még ne olvassák el!) – mindenki csak elküldi a leveleket!
2. Mindenki lapozza át/nézz meg a művet, ami az előző nap készült.
3. Teljes körben ülve mindenki emelje ki azt a mozzanatot az elkészült műből, ami neki a legjobban tetszik.

2. FOGLALKOZÁS

Változás

A tanév folyamán bekövetkezett személyes változások tudatosítása, a kellemes közös élmények újbóli átélése. A csoport hangulatától függően a pedagógus szabadon választhat az alábbi, egymás változatait jelentő tevékenységek közül.

Időigény

45 perc (A nap eleje)

Eszközök

- Filctollak
- Csomagolópapír
- Írólapok felezve
- Ragasztó

GAZDAGABB LETTEM

Csomagolópapíron összesített mondatbefejezések, amelyek azt tükrözik, hogy mit éreznek a diákok, miben gyarapodtak.

Cél

Személyes reflektálás arra, hogy mit jelentett a diákoknak személyesen a tanév.

A feladat menete

1. Külön csomagolópapírokra írjuk fel az alábbi mondatkezdeményeket:
  - A legtanulságosabb élményem az volt, hogy...
  - Arra vagyok a legbüszkébb, hogy...
  - Elégedettséggel tölt el, hogy...
2. A diákok szabadon választhatnak, hogy hány mondatkezdeményt fejeznek be (azért legalább egyet mindenki vállaljon). Minden félbevágott írólapra csak egy mondatbefejezés kerüljön!
3. Amikor a mondatbefejezés készen van, ragasszák fel a diákok a megfelelő csomagolópapírra.
4. Amikor már mindenki felragasztotta a mondatbefejezéseit, rakjuk ki közszemlére a csomagolópapírokat.
5. Amikor mindenkinek alkalma volt elolvasni a befejezett mondatokat, adjunk arra is módot, hogy a diákok rákérdezzenek egy-egy kijelentésre, ha érdekli őket, miért éppen így fejezte be valaki a mondatot.

Változatok

Nehezebb, de azt is megpróbálhatjuk kitalálni, hogy ki írta az egyes mondatbefejezéseket.

Időkorlátot is szabhatunk a mondatbefejezések írásának, ha fontossá válik az időgazdálkodás.

EGY KEDVENC TEVÉKENYSÉG

A csoport által választott kedvenc tevékenység.

Cél

A közösen szerzett kellemes élmények újraélése.

A feladat menete

A választott tevékenység függvénye.

Változatok

Időben szükségessé válhat a tevékenység idejének behatárolása, ha a nagyszünetben tervezzük az ajándékok átadását.

3. FOGLALKOZÁS

Levélhullás

Búcsúzás – az osztályon kívüli személyektől az ajándékok átadásával és a személyes búcsú. A csoport hangulatától függően a pedagógus szabadon választhat az alábbi, egymás változatait jelentő tevékenységek közül.

Időigény

45 perc (A nap közepe, csúcsa)

Eszközök

- Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép
- Tortalapok (minden diáknak és pedagógusoknak 1-1)
- Filctollak

AJÁNDÉKOK

Élménybeszámoló az ajándékok átadásáról és fogadtatásáról.

(Ha volt ajándékatadás, akkor azt követően.)

Cél

Az ajándékadás élményének tudatosítása. (Gyakran nagyobb öröm adni, mint kapni.)

A feladat menete

1. Teljes körben ülve, minden csoporttag beszámol arról, hogyan fogadták az ajándékokat, és mit érzett mint az ajándék átadója. Próbálják megfogalmazni a diákok azt is, hogy az ajándék átadásával vajon mit üzentek az ajándékot kapó személynek.
2. Ha adekvát, levonható a következtetés, hogy legalább olyan jó ajándékot adni, mint kapni – ha nem jobb.

ÜZENET NEKED

Személyes elköszönés, melynek során mindenki mindenkيتől elbúcsúzik.

(A nap felénél.)

Cél

A személyekhez kötődő pozitív élmények és viszonyulások tudatosítása és visszajelzése.

A feladat menete

Amennyiben az Üzenet c. feladatot valósítjuk meg a 3. részmodulban, akkor

1. Mindenki kapja kézbe a neki szóló borítékot/hívja le a neki írt e-mail üzeneteket és olvassa el. (Az e-mail változat csak akkor ajánlott, ha a diákok egyszerre, egy időben le tudják hívni az e-maileket.)
2. Az üzenetek olvasása közben mindenki jegyezze meg, hogy:
  - a. melyik üzenet áll hozzá legközelebb (melyik esik a legjobban) vagy melyik a legmeglepőbb,
  - b. azt is jegyezze meg, melyik üzenettel kapcsolatban szeretne kérdést feltenni – ha van ilyen. (Amennyiben email üzeneteket írtak/kaptak, úgy fontos, hogy jegyzeteket készítsenek maguknak a diákok!)
3. Teljes körben ülve beszéljük meg az a pontot.
4. A teljes körös megbeszélést követően adjunk lehetőséget arra, hogy a b pontban felvetődött kérdéseket megbeszélhessék egymással (de nem feltétlenül teljes körben).

Amennyiben nem került megvalósításra az Üzenet c. feladat a 3. részmodulban, akkor

1. Mindenki hátára ragasszunk egy tortalapot kétoldalú ragasztó segítségével.
2. Mindenki vegyen egy filctollat.
3. Az a feladat, hogy mindenki hátára írjon egy-egy rövid visszajelzést, miért volt jó vele egy csoportban lenni, milyen pozitív tulajdonságait tartjuk fontosnak.
4. Amikor mindenki végzett, segítsünk levenni egymás hátáról a tortalapot, és mindenki olvassa el a kapott üzeneteket.
5. Teljes körben ülve beszéljük meg a következőket:
  - melyik üzenet áll hozzá legközelebb (melyik esik a legjobban) vagy melyik a legmeglepőbb,
  - melyik üzenettel kapcsolatban szeretne kérdést feltenni – tegye fel, ha van ilyen.

4. FOGLALKOZÁS

Jövő

A másfajta élethelyzet jelentette változás – a jövő körüljárása strukturált játék és „fehér asztal” melletti beszélgetések révén. A csoport hangulatától függően a pedagógus szabadon választhat az alábbi, egymás változatait jelentő tevékenységek közül.

Időigény

45 perc (A nap második felében)

Eszközök

- A/4-es lap
- Írószer

ÜZENET A JÖVŐBŐL

Érzelmileg telített, de értelmetlen betűsorra történő szabad asszociáció és azok megosztása.

Cél

Kreativitás fejlesztése.

A feladat menete

1. Alkossunk 3-4 fős csoportokat. A csoportok üljenek le körbe egy-egy asztal köré.
2. Mindenki írja fel a nevét fordítva a lap tetejére, pl. Kis István helyett Návtsi Sik.
3. Mindenki mondogassa el magának néhányszor így a nevét, majd a LAP ALJÁRA írja le az első gondolatot, ami az eszébe jut a kimondott hangorról. Hajtsa vissza kétszer a lapot, hogy ne látsszon, mit írt, majd továbbítsa a tőle jobbra ülőnek.
4. Így folytatódik, amíg mindenki vissza nem kapja a saját lapját.
5. Teljes körben ülve mindenki olvassa fel a saját nevét – fordítva – és azt az üzenetet, amit ő saját maga írt és egyet azok körül, amelyiket kapott.

FINOM FALATOK

Közös étkezés.

Cél

A beszélgetésekhez – lásd lejjebb – kellemes környezet biztosítása.

A feladat menete

Az előző nap megbeszéltek értelmében beszerzett és elkészített, behozott élelmiszerek közös elfogyasztása.

A NYÁR

Kötetlen beszélgetés a nyári tervekről.

Cél

Annak tudatosítása, hogy maga a nyári szünet is egy változást jelent, és nem szükségszerű, hogy csak az iskola jelentse a találkozások lehetőségét.

A feladat menete

Beszélgetés indításaként a pedagógus kérdezze meg, kinek milyen tervei vannak nyárra, ezek közül melyek azok, amiket a diákok szabadon kezdeményeznek, és melyek azok, amelyek külső tényezők miatt valósulnak meg.

JÖVŐRE VELED

A jövőbeni találkozások megbeszélése, a kapcsolattartás formáinak végiggondolása.

Cél

Annak tudatosítása, hogy a tanév lezárulta nem feltétlenül kell hogy a kapcsolatok megszakadását jelentse.

A feladat menete

1. Kapcsolattartási módok megbeszélése, rendszeres találkozók szervezési és kezdeményezési módjainak rögzítése.
2. Annak tudatosítása, hogy kik maradnak az iskolában, kik mennek el és hová.

5. FOGLALKOZÁS

Zár-óra

Az utolsó órában a kedvenc tevékenységek közül egy megvalósítása, a terem összepakolása, azoknak a termékeknek, tárgyaknak az összekészítése, amit a diákok elvisznek magukkal. A csoport hangulatától függően a pedagógus szabadon választhat az alábbi, egymás változatait jelentő tevékenységek közül.

Időigény

45 perc (A nap utolsó foglalkozása)

EGYÜTT

A csoport által választott kedvenc tevékenység megvalósítása.

Cél

A közösen szerzett kellemes élmények újraélése.

A feladat menete

A választott tevékenység függvénye.

VISZONTLÁTÁSRA!

A tanév során készült termékek és tárgyak összepakolása, a tanterem rendbetétele.

Cél

Annak tudatosítása, hogy mi mindennel gazdagodott, akár tárgyasult formában is, a diák a tanév folyamán.

A feladat menete

1. A nap folyamán kapott üzenetek, ajándékba kapott termékek (újság vagy montázs stb.), a tanév során készített tárgyak és a portfólió átvétele (ha aktuális).
2. A tanterem rendbetétele.

A részmodulban

Ráhangelést szolgáló feladatok:

- Hangulatom – napnyitó

Elsajátítást támogató feladatok:

- Üzenet a jövőből

Alkalmazást gyakoroltató feladatok:

- Ajándékok egymásnak
- Gazdagabb lettem
- Egy kedvenc tevékenység
- Ajándékok
- Üzenet Neked
- Üzenet a jövőből
- Finom falatok
- A nyár
- Jövőre veled
- Együtt
- Vizsgatlátásra!